

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

VET@HOME

Пилотирање на виртуелни практични обуки за стручно образование за кулинарски уметности

Патоказ за интеграција на резултатите од учење на практична обука на далечина во квалификациите за стручно образование и обука

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Содржина

Листа на кратенки	3
I. Предговор.....	4
II. Позадина на проектот (историјат).....	4
III. Методологија на истражување и развој	6
IV. Дигитална трансформација на СОО на европски контекст.....	6
V. Извештаи од земјите со главните наоди и заклучоци	8
Бугарија	8
Шпанија	24
Португалија	33
Северна Македонија	53
Хрватска	72
VI. Заклучоци.....	80

Ова дело е лиценцирано под меѓународна лиценца Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0.

@ Copyright 2023 VET@HOME Проектни партнери

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Листа на кратенки

AVETAE (ASOO/AVITAE)	Агенција за стручно образование и обука и образование на возрасни на Хрватска/Агенција за струковно образовање
EC	Европска комисија
EQF	Европска рамка за квалификации
ESCO classification	Класификација на европски вештини, компетенции и занимања
EU	Европска Унија
F&B	Храна и Пијалоци
NQF	Национална рамка за квалификации
R&D	Истражување и Развој
VET	Стручно образование и обука
VET@HOME	Проект "Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET", Ref. Не. 2020-1-BG01-KA226-VET- 095185

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

I. Предговор

Презентируваниот документ (Патоказ за интеграција на резултатите од практичното учење за обука во режим на далечина во квалификациите за СОО – “the Roadmap - Патоказ”) е развиен во рамките на проектот “**VET@HOME - Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности СОО**”, Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185, финансиран од Програмата Erasmus+, Клучна акција: Соработка за иновации и размена на добри практики.

II. Позадина на проектот (историјат)

Проектот **VET@HOME** е дизајниран да ја зајакне способноста на институциите за стручно образование и обука (СОО), да обезбедат висок квалитет, инклузивно дигитално образование во кулинарски уметности приспособено на стандардите за работа по КОВИД-19 во индустријата за храна и пијалоци.

Идејата за проектот дојде како одговор на промените во образовниот процес и процесот на обука наметнати од пандемијата ширум светот. Главниот предизвик во секторот за стручно образование и обука за сите даватели на образование и обука беше поврзан со итната потреба од прилагодување на обуката во присуство и во класата, до далечен и он-лајн начин на испорака. Во ова, многумина не успеаја поради недостаток на ефективни методологии, инфраструктура, инструменти, механизми за комуникација и координација, па дури и вештини и компетенции на наставниците и обучувачите за пренесување на стручното образование и обука во дигитална средина.

Затоа, проектот VET@HOME беше заеднички развиен и имплементиран од конзорциум од 6 организации од 5 земји:

Партнери во проектот:

- International College Ltd. (IC), Бугарија
- Proandi Consultores Associados LDA (PROANDI), Португалија
- Formacion Y Asesores En Seleccion Y Empleo, SL (FASE), Шпанија
- Zdruzenie Institut Za Razvoj Na Zaednicata (CDI), Северна Македонија
- National Agency for VET of Croatia / Agencija Za Strukovno Obrazovanje I Obrazovanje Odraslih (ASOO/AVITAE), Хрватска
- Leantick Ltd., Бугарија

Нашата цел беше да создадеме и пилотираме стандарден модел на наставна програма заснована на единици за **виртуелни практични курсеви за обука (практика за обука) во рамките на СОО за професијата “Готвач”**. Фокусот на проектот особено на оваа професија е избран затоа што, како и повеќето професии од кулинарската уметност и секторот Х&П, квалитетот на СОО и постигнувањето на целите за учење е многу зависен од практичното искуство и вештини стекнати од учениците за време на практичната обука. За време на режимите на заклучување наметнати од пандемијата, овие активности за обука - кои обично се изведуваат во кујната за обука или во вистинскиот бизнис (во рестораните) - беа нарушени или целосно откажани и на тој начин ги лишија студентите и специјализантите од можноста на целосно и ефикасно тренирање за да станаат готвачи и да се здобијат со квалификација. Во тоа време, не

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

многу даватели на стручно образование и обука, дури и властите за СОО, беа подготвени да предложат соодветни алтернативи - поради ненадејната природа на настаните што се случува. Дури и ако некои успеаја да го пренесат процесот на обука во он-лајн средина, тоа беше главно за теоретските делови од наставната програма, а практичната изведба на обуката остана незадоволителна.

Сепак, за време на истражувањето меѓу давателите на стручно образование и обука на наставниците/инструкторите за практична обука во кулинарската уметност во рамките на проектот VET@HOME, некои многу интересни неконвенционални решенија за одржување на практичните лекции и активности на курсевите за професијата "Готвач" беа споделени од засегнатите страни. Сите тие вклучуваат активна употреба на информатичките и комуникациските технологии (ИКТ) – за пренос на информации и содржини за обука на учениците, но, исто така, употребата на алтернативна средина за обука која обично беше домашна кујна на студентите/приправниците. Значи, дури и процесот не беше воден и/или регулиран со какви било постоечки средства во тоа време, им даде одредена можност на наставниците и учениците да го продолжат процесот на настава-учење. Некои од овие практики се опишани во еден од клучните проектни резултати - *Протокол и Водич за обучувачи и татори на компании во кулинарски уметности за тоа како да се спроведат онлајн курсеви за практична обука за стручно образование и обука (ОЗ), до тоа може да се пристапи на веб-страницата на проектот VET@HOME: <https://vet-at-home.eu/>.*

Сето ова покажува дека еден од главните предизвици за он-лајн и практичната обука во режим на далечина - нејзината физичка транзиција кон дигитална средина – може да се реши со развој и примена на соодветните методологии и инструменти. Оттука, останува уште едно големо прашање пред успешната акредитација и сертификација на виртуелната практична обука – имено, **нејзиното признавање и интеграција во формалните патеки за учење во согласност со регулаторните рамки и државните барања за образование во различни земји.** Системите и законодавството за стручно образование и обука иако се засноваат на заеднички политички цели се разликуваат низ европските земји, но во повеќето случаи дигиталната обука или обуката во режим на далечина се препознава само за настава на теоретски предмети, ако воопшто се признае. Згора на тоа, за професиите поврзани со секторот за храна и пијалоци, се очекува давателите на стручни училишта и центри да обезбедат повеќе од 50% од обуката во форма на стручни практики. Друга пречка за стекнување целосна професионална квалификација преку учење во електронска средина се барањата утврдени во државните прописи за организација и спроведување на процесот на испитување. Е-оценката не е популарна кога станува збор за евалуација на практични вештини и компетенции, па дури и не е можно за стекнување на целосни квалификации според сегашното законодавство во земјите застапени во овој проект.

Ова нè води до тековниот Патоказ за интеграција на резултатите од практичното учење за обука во режим на далечина во квалификациите за СОО, кој ги прикажува можните сценарија за интеграција на знаењата, вештините и компетенциите, стекнато преку онлајн насоки во домашна средина, во квалификациите за стручно образование и обука и предлага некои препораки за мали реформи на политиките во СОО во партнерските земји кои ја олеснуваат испораката на практична обука за стручно образование и обука за стручно образование и обука во режим на далечина и алтернативни средини за учење.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

III. Методологија на истражување и развој

Политиките, стратегиите и регулативите за СОО во Бугарија, Шпанија, Португалија, Северна Македонија и Хрватска беа детално анализирани од експертски тим на истражувачи кои се фокусираа на квалификациите за професиите во индустријата за храна и пијалоци, особено ESCO 3434 (готвач) и ESCO 512 (Готвач) или еквивалент, во зависност од националните класификации на професии за стручно образование и обука. Истражувачите имаа задача да го разгледаат сегашното законодавство и да ги проценат можностите за организирање и признавање на виртуелната практична обука (во случајот за професијата Готвач) (вклучително. сертифицирани) во рамките на VET системите. Тие бараа празнини во тековните прописи, на пример: акт/и кои забрануваат практичниот ВЕТ да се организира и спроведува во далечен или он-лајн режим; или прописите го дозволуваат тоа (не го забрануваат), но не постои таква практика или упатства за давателите на стручно образование и обука; или воопшто нема регулирање на предметот. Откако ги разбраа бариерите, од истражувачите беше побарано да ги наведат начините за излез од ситуацијата преку развивање можни сценарија и да предложат што треба да се промени и направи така што виртуелната практична обука (за Готвач) може да резултира со официјално признавање и сертификација на квалификацијата (или дел од неа). Конечно, се предлагаат мали реформи кои ќе им овозможат на давателите на стручно образование и обука да ја одржат незаменливата практична обука во екстремни околности во однос на контекстот специфичен за земјата и сегашното законодавство во сила.

Така, властите за СОО во земјите претставени во проектот може да ги користат предложените решенија за интеграциските патишта и предлозите за политики во овој Патоказ како решенија оддолу нагоре кои доаѓаат од агенти кои ги спроведуваат политиките за стручно образование и обука во пракса и го земаат предвид нивното влијание на дневна основа.

IV. Дигитална трансформација на СОО на европски контекст

Регулаторните системи за стручно образование и обука во сите европски земји и во земјите од овој проект се веќе во процес на адаптација. По потребата да се реагира на пандемијата, европските и националните власти усвоија низа политички реформи и мерки - вклучително и во врска со СОО - кои ги ублажуваат последиците од пандемија, создаде нова пофлексибилна законска рамка која овозможува користење на алтернативни методи и средини за учење, а исто така им помага на системите за СОО да останат одржливи долгорочно.

Овие напори се поддржани и поттикнати од заедничката визија на земјите на ЕУ дека е дојдено време за промени и дека се потребни нови пристапи и политики. Во средината на 2020 година, европската комисија изнесе амбициозна агенда за да ги води напорите за закрепнување од КОВИД-19 во областа на вработувањето и социјалната политика со силен фокус на вештините и СОО. Со тоа што беше препознаено значителното нарушување на стажирањето, WBL и практичната обука "supply chain – синџир на ресурси" и беа предложени збир на реформи кои меѓу другото се однесуваат на модуларизација на СО-програмите (вклучувајќи. микрокредентификација и делумни квалификации), зголемување на програмите за стручно образование и обука насочени кон учениците и зголемување на дигиталната

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

подготвеност на институциите за стручно образование и обука, преку промовирање на нови средини за учење, алатки и педагогии особено поврзани со дигитализацијата, угостителство и за наставни програми и содржини специфични за СОО и за трансверзални.

Голем чекор во таа насока беше усвојувањето на *Акциониот план за дигитално образование (2021-2027)* - обновена иницијатива за политика на ЕУ која поставува заедничка визија за висококвалитетен, инклузивно и достапно дигитално образование во Европа. DEAPlan има за цел да ја поддржи адаптацијата на системите за образование и обука на земјите-членки на дигиталната ера. Во светлината на европската агенда за вештини и ДЕАП, Структурниот дијалог со земјите-членки за дигитално образование и вештини започна во октомври 2021 година и усвојувањето на предлогот на *Комисијата за Совет* Препораката за клучните овозможувачки фактори за успешно дигитално образование и обука беше фактичка во април 2023 година.

Друг позитивен знак за подготвеноста на европските системи за СОО за новиот пристап за образование и обука насочена кон учениците беше усвојувањето на Препораката на Советот од 16 јуни 2022 година за индивидуално учење сметки кои го препознаваат европскиот пристап кон микро-акредитациите како флексибилни, инклузивни можности за учење.

Сите овие покажуваат дека заедничките проблеми со кои се соочуваат во различни земји донесоа желба и волја за промена на европско ниво, а потоа следат и националните влади и власти.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

v. Извештаи од земјите со главните наоди и заклучоци

Во овој дел од документот се презентирани главните наоди и заклучоци од проектните партнери' истражувачка работа, заедно со предлози за реформи и мерки кои ќе ја олеснат испораката на стручна обука за стручно образование и обука во далечина и алтернативни средини за учење.

Бугарија

1. Анализа на националната ситуација

1.1. Националната легислатива

Во Бугарија, СОО се спроведува во согласност со одредбите на **Законот за стручно образование и обука (СОО)** (последен пат изменет во октомври 2023 година). ВЕТ се обезбедува само од професии вклучени во **Списокот на професии за стручно образование и обука (ЛПВЕТ)**. LPVET е развиен и ажуриран од **Националната агенција за стручно образование и обука (NAVET)**, која е надлежна институција за нејзино одржување во согласност со потребите на пазарот на трудот. Ги содржи сите професии за стручно образование и за секоја професија тука е најмалку една специјалност (обично повеќе) која го деталзира профилниот профил на дипломираниот и ги означува применливите области, сектори, како и ниво на работа. Секоја специјалност, значи, е поврзана со одредено ниво на EQF што го дефинира типот на сертификатот за дипломирање (диплома или сертификат за професионална квалификација/професионална обука) која дипломираните студенти ќе добијат по успешното завршување на обуката.

За секоја професија во ЛПВЕТ е развиен **Државен образовен стандард (СЕС)**. СЕС во Бугарија се одобрили со наредба на министерот за образование и наука. По процесот на усвојување на законодавството на ЕУ во бугарскиот систем за стручно образование и обука, Единицата за резултати од учењето (УЛО) беше поставена како еден од главните елементи на СЕС. Понатаму, наставната програма за професиите се подготвува врз основа на државните образовни стандарди кои ги пренесуваат ULO во единици за обука (модули или дисциплини) и доделуваат специфичен обем на работа и методи за испорака за секоја од нив единица обука.

ЛПВЕТ е задолжителен за сите видови лиценцирани даватели на стручно образование и обука во земјата, без оглед на нивната форма на сопственост (јавна или приватна, државни училишта - професионални гимназии и колеџи или центри за СОО за учење на возрасни) или квалификација што ја нудат (од EQF2 до EQF5). Соодветно, откако професијата и/или специјалитетот е акредитирана и вклучена во ЛПВЕТ, на секој давател на стручно образование и обука (лиценциран за одредено ниво на EQF) му е дозволено да го вклучи во понудата за обука се додека развива наставна програма во согласност со одобриениот SES за професијата и добива дозвола да ја испорача квалификацијата од NAVET.

Овде би сакале да ја истакнеме разликата помеѓу стручното образование и стручното учење. Додека едукацијата се обезбедува само во стручните училишта (за ученици), стручната обука се обезбедува во (приватни) центри за стручна обука (Центри за стручно образование и обука) само за возрасни (на возраст од 16+ години).

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Постојат многу документи кои го регулираат и водат системот за СОО во Бугарија, но тука ќе ги разгледаме само оние кои се поврзани со главната цел на овој Патоказ, имено, да се воведат виртуелна обука за вежбање (за професијата Готвач) и можност за е-проценка на резултатите од учењето дадени во далечинско онлајн практична обука како признати форми и принципи во прописи:

Законот за стручно образование и обука (СОО), кој е на сила од 2016 година, последен пат го заменува. измена. Октомври 2023 година

Ова е главниот закон кој го регулира начинот на кој се спроведува СОО во Бугарија (за ученици од стручни училишта и возрасни над 16 години). Законот го регулира обезбедувањето на стручно образование и обука и во стручните училишта и во приватните центри за стручно образование и обука (каде што се обучуваат возрасните), како и професионалните колеџи (кои обезбедуваат VE на повисоки нивоа на EQF, на пример, EQF5) и други акредитирани или лиценцирани даватели на услуги.

Според текстовите на Законот, формите на обука за лица на возраст од 16+ се: полно работно време, вечер, со скратено работно време, независно, индивидуално, учење на далечина и работа (систем за двојна обука). Формите на обука, времето на студирање и бројот на специјализанти по курс ги одредува институцијата за обука. Тие може да се договорат со Барањето за стручна обука /чл. 17, став (3)/.

Во нацрт-амандманот на овој закон од мај 2023 година, беше предложено да се воведат следните нови ставови во член 17, во врска со учењето на далечина во електронска средина (DLEE), веројатно во согласност со горенаведените измени на Законот за предучилишно и училишно образование:

„(4) По дискреција на директорот на институцијата и доколку е технички изводливо за лица на возраст од 16 години и повеќе, учењето на далечина може да се организира во електронска средина по предмети од стручна обука во теоријата на професијата.

(5) Кога, поради вонредни околности, присуството на процесот на обука во институциите кои обезбедуваат стручна обука за лица на возраст од 16 или повеќе години е суспендирано, по наредба на директорот на институцијата, обуката на оние кои се запишани на полно работно време, вечер, скратено работно време, индивидуална и двојна обука, колку што е можно, да се врши од далечина во електронска средина користејќи средства за информатички и комуникациски технологии.“

Во последниот објавен амандман од 6 октомври 2023 година, предложените горенаведени ставови беа избришани (неприфатени). Така, на овој закон му недостасува каква било спецификација за учење на далечина.

Закон за предучилишно и училишно образование

Ова е **главниот закон** што го регулира стручното образование (применливо само за стручните училишта). Овде наоѓаме објаснување за формата на учење на далечина на следниов начин: „Учењето на далечина се спроведува преку **средствата на современите информатички и комуникациски технологии** и вклучува часови за учење на далечина, самостојно учење, тековни повратни информации за резултатите од испитите за учење и присуство за одредување на термински или годишни оценки по предметите од училишната програма. / Уметност. 113 (6)/.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Барањата за учење на далечина во училиштата се подетално регулирани овде. Категорично е наведено: „ **Стручното образование не може да се организира во учење на далечина.**“ /Член. 113, став (3)/.

Понатаму, постојат повеќе параграфи во врска со учењето на далечина во стручното образование:

„Практичното образованието се изучува според училишна наставна програма развиена врз основа на релевантната рамковна наставна програма за образование на далечина. / Уметност. 113 (4)/. ...

... Учење на далечина може да организира училиште кое ги има потребните технички и технолошки услови во согласност со државниот образовен стандард за физичка средина и информации и библиотечно обезбедување на градинки, училишта и центри за поддршка на личниот развој. За учење на далечина, ученикот самостојно ќе ги обезбеди потребните технички и технолошки средства. / Уметност. 113 (7)/.“

Амандманот на Законот од 2020 година, исто така, дефинира друга форма на образование без присуство наметната од пандемските ограничувања на COVID-19:

„Учењето на далечина во електронско опкружување вклучува часови за учење на далечина, самостојно учење, тековни повратни информации за резултатите од учењето и оценувањето.“ / чл. 115а (6)/.

„Учење од далечина во електронска средина“ е учење што се одвива преку употреба на информатички и комуникациски технологии, бидејќи тренерот и специјализантите физички не се наоѓаат на истото место.“ /Дополнителни одредби, § 1, точка 17/.

И се додава: „ „Синхроното учење на далечина во електронска средина“ е учење од далечина во електронска средина, каде што тренерот и специјализантите комуницираат во реално време, истовремено, присутни, преку визуелен контакт преку електронска платформа.“ /Дополнителни одредби, § 1, точка 23/.

Законот исто така вели дека: *„Организација на обука во редовни, вечерни, вонредни, индивидуални, независни, далечни и комбинирани форми на обука, како и учењето на далечина во електронско опкружување и условите и постапката за преминување од една форма на обука во друга ќе бидат регулирани со Државниот образовен стандард за организација на активности во училишното образование, и обуката преку работа (двојниот систем на обука) ќе се организира и спроведува под условите и во согласност со постапката утврдена во Законот за стручно образование и обука.“ 116 (1)/.*

Тоа е во **Државниот образовен стандард** за организирање на активности во училишното образование /Регулатива бр. 10 од 1 септември 2016 година за организирање на активности во училишното образование во сила од 01.09.2016 година, изменет и дополнет Службен весник бр. 19 од 28 февруари 2023 година/учењето на далечина е подетално опишано, како и барањата до училиштата за спроведување на учење на далечина: учење на далечина, како и барањата до училиштата за спроведување на учење на далечина:

„-Учењето на далечина може да биде синхроното или несинхроното. / Уметност. 38 (2)/.

- Во синхроното образование на далечина, часовите за образование на далечина вклучуваат синхроните лекции и синхроната интеракција наставник-ученик, како и синхроните тековни повратни информации за резултатите од учењето. / Уметност. 38 (3)/.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

- Несинхроното учење е учење на далечина кога часовите за учење на далечина вклучуваат набљудување на лекција без интеракција со наставникот и другите ученици. / Уметност. 38 (4)/.

- Кога училиштето на списокот наведен во пар. 15 обезбедува далечинско образование за учениците од друго училиште, образованието ќе биде синхронно. / Уметност. 38 (5)/."

/ Уметност. 38, пар. (6)/:

„1. ги имаат потребните технички и технолошки услови во согласност со ДОС за физичко опкружување и информации и библиотечно обезбедување на градинки, училишта и центри за поддршка на личниот развој;

2. обезбеди веб-базиран систем за објавување на училишната програма, неделен распоред, е-лекции, домашни задачи и проекти, регистрација на ученици и наставници;

3. е-лекциите се објавуваат на веб-базиран систем според неделниот распоред на класата."

Во следните текстови од Правилникот за организација на дејностите во училишното образование се уредува постапката за утврдување на училиштата кои обезбедуваат далечинско образование:

„ - До 20 август секоја година, училиштата ќе аплицираат до регионалниот оддел за образование за можноста за обезбедување образование на далечина по фаза и ниво. / Уметност. 38 (13)/.

- Раководителот на Регионалниот оддел за образование ќе објавува на веб-страницата на Регионалниот оддел за образование, до 25 август секоја година, информации за училиштата кои обезбедуваат далечинско образование. / Уметност. 38 (14)/.

- Образованието на далечина може да го обезбеди училиште наведено во пар. (13) и од училиште кое ги исполнува условите од член 113 од Законот за образование и е вклучено во списокот одобрен по наредба на министерот за образование и наука. / Уметност. 38 (15)/.

- Оценувањето во различни форми на образование се врши под услови и во согласност со Државниот образовен стандард за оценување на резултатите од учењето на учениците. /Закон за предучилишно и училишно образование, чл. 116 (2)/"

Втората тема од интерес на проектот VET@HOME е можноста за е-проценка или спроведување на онлајн практични проценки и испитувања кои се признати како подобни и условите поставени за нив. Во потрага по ucf информации низ постојното законодавство за СОО, го наоѓаме **Државниот образовен стандард за оценување на резултатите од учењето на учениците усвоен според член 22, став 2, Клаузула 9 од Законот за предучилишно и училишно образование:**

/Уметност. 1 (2)/: „ Државниот образовен стандард според пар. 1 ќе определи:

1. главните компоненти, видови и форми на оценување на резултатите од учењето на учениците;

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

2. условите и процедурите за организација и спроведување на оценувањето на резултатите од учењето на учениците;

3. предмети, форма, услови и процедури за организација и спроведување на национални надворешни проценки;

4. условите и процедурите за организација и спроведување на државните матурски испити;

5. формирање на целокупната оценка во средното образование диплома."

/1 (4)/: „Организација и спроведување на државни испити за стекнување на степен на професионална квалификација и испити за стекнување на професионална квалификација во дел од професијата, како и валидација на професионални знаења, вештини и компетенции стекнати преку неформално образование и неформално учење, ќе се утврдува под условите и во согласност со постапката на Законот за стручно образование и обука (Закон за стручно образование и обука)."

Меѓу деталниот опис на критериумите и активностите според горенаведените ставови и точки, **не постои регулатива/опис** на оценувањето во различните форми на обука /ден (со полно работно време), вечер, скратено работно време, индивидуални, независни, далечина, комбинирани; обука преку работа (двоен систем на обука)/, освен некои посебни случаи на транзиција на учениците од индивидуална и далечина на обука со полно работно време, во кои тие треба да полагаат испити за да одредат оценка за термин во предмет или модул /чл. 37 (1) и други/.

Соодветно, од текстовите во Законот за предучилишно и училишно образование, Државниот образовен стандард за организација на дејности во училишното образование, државниот образовен стандард за евалуација на резултатите од учењето на учениците, и покрај дефинициите дадени за далечина и е-учење, не постои јасна разлика помеѓу двете. *Останува впечатокот дека учењето на далечина во електронска средина е опција во присуство на околности кои ги спречуваат активностите за учење во форма лице в лице во училиштата и само како синхронно учење.*

Постојат бројни нормативни документи за средно законодавство (регулатива според законот) – правила, прописи и упатства, кои дополнително ги развиваат правните текстови и во голема мера ги централизираат процесите во училишниот систем. Управните тела во бугарскиот образовен систем обезбедуваат адаптација на системот на новите предизвици, како и одржлив развој во согласност со европските стандарди и неговата способност да обезбеди висок квалитет и компатибилни знаења и вештини.

Во **Рамковните програми за почетна стручна обука (ИВЕТ)** со стекнување на прв, втор и трет степен на стручна квалификација, стекнување на квалификација во дел од професијата и за континуирана стручна обука за ажурирање и продолжување на стекнатата квалификација, опциите за лица на возраст од 16 и повеќе години се наведени следните форми на обука: ден (со полно работно време), вечер, растојание (во сила од 2017 година). Повторно е наведено дека формите на обука, времето на студирање и бројот на специјализанти ги одредува институцијата за обука и тие може да се договорат со **Барателот за стручна обука** (на пример работодавач).

Овде ја наоѓаме следната дефиниција за учење на далечина дадена:

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

„Учењето на далечина се обезбедува преку средствата на современите информатички и комуникациски технологии и вклучува часови за учење на далечина, часови лице-в-лице за практична обука, самостојно учење, тековни повратни информации за резултатите од учењето и прегледи лице в лице за одредување оценки во предметите од наставната програма. *Учењето на далечина може да се организира во групи за специјализантите или за индивидуален приправник од институција за обука која ги има потребните технички и технолошки услови. За учење на далечина, приправникот самостојно (само) ќе ги обезбеди потребните технички и технолошки средства.*“

Очигледно е дека **практичната обука** треба да се посетува во режим лице в лице, како и испитите за одредување на оценките во одделните предмети од наставната програма. Понатаму треба да се толкува дека истото важи и за (последните) испити за стекнување професионална квалификација во теоријата и практиката на професијата и специјалитетот.

- *Професијата „Готвач„ во ЕФЦ и националната рамка на квалификации*

Од сега, професијата “Готвач” е вклучена во ЛПВЕТ и е достапна за обезбедување на ниво на EQF: EQF 3 и постојат државни образовни стенд-арт и национална програма за испитување развиена за него. Постојат неколку постоечки професии кои имаат слични содржини за обука, но се или пониско ниво на EQF (како што е асистентот во кујната, EQF 2). Професијата “Готвач” има само една специјалност: Производство на кулинарски производи и пијалоци во EQF3 и може да се одгледува во училиштата за СОО со соодветниот профил, како и во лиценцирани центри за стручно образование и обука (за возрасни на возраст од 16+ години) кои имаат професија потврдена и вклучена во нивните лиценци. Специјалното производство на кулинарски производи и пијалоци е еднакво на ниво на NQF: NQF 3 и е позиционирано во националните рамковни програми како втор степен на професионална квалификација.

- *Како се одобруват нови наставни програми за кулинарство во Бугарија?*

Нов курукулум или предлог за нова програма (Програма за рамки), како и СЕС или Национална програма за испитување, може да ги усвои само министерот за образование и наука. Не постои специфична регулатива која ги менува промените во формуларите или начините на испорака на ВЕТ, се додека тие се регулирани во горенаведените документи. Соодветно, промената на законодавството се очекува да се спроведе по истиот редослед како и неговото првично усвојување, односно процедурите регулирани од страна на МОН.

1.2. Искуства во онлајн часови за квалификација на проф. „готвач„

- *Идентификувани бариери при истражување*

Ковид 19 беше лошо искуство за сите главни актери, главно за: давателите на стручно образование и обука, наставниците/инструкторите или таторите за практична обука, како и за самите ученици. Беа направени некои прилагодувања на прописите како итен одговор на предизвиците на заклучувањата, главните подзаконски акти се обидоа да го објаснат и регулираат растојанието и е-учењето, остануваат уште многу прашања и празнини.

Сепак, има некои позитивни точки и напредок што треба да се признае:

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

1. Јасно е дека училишното образование се одвива или во полно работно време (ден) или во вечерна форма, за другите форми се предвидени одредени случаи;
2. Опишани се карактеристиките на синхроното и несинхроното учење на далечина;
3. Уредени се барањата за училиштата за потребните технички и технолошки услови за далечинско образование, како и постапката за нивно одобрување;
4. Наведено е дека стручното образование не може да се организира во режим на далечина;
5. Регулirано е дека испитите за утврдување на мандатни или годишни оценки по предмети и модули од наставната програма, државните матурски испити и државните испити за стекнување стручна квалификација се испити за присуство.

- *Предности и недостатоци на воведување на виртуелна практична обука во кулинарски уметности обука во земјата*

Некои посебни предности на **он-лајн учењето** што би можеле да ги процениме врз основа на искуството на давателите на стручно образование и обука и специјализантите споделени за време на истражувањето се тоа:

- Тоа ќе им даде пристап до образование и обука за неповолни групи како што се живеат во далечни области, инвалиди, итн.;
- овозможува поголема флексибилност на испораката во врска со заштеда на време и за наставниците и за специјализантите/учениците;
- е привлечен за новите генерации на ученици кои пораснале во ерата на Интернет;
- го олеснува наставното скеле што ги одразува потребите на секој поединечен ученик;
- му овозможува на ученикот слободно да не успее и да прави грешки, што ја намалува анксиозноста;
- го зголемува задржувањето на знаењето преку подобрување на ангажманот и автономијата на ученикот;
- може да гарантира усогласеност со безбедносните стандарди во периодот на пандемијата на економичен начин и за тренерите и за специјализантите.

Во исто време, постојат некои недостатоци, или веројатно повеќе како недостиг, кои ќе ја придружуваат испораката на далечина на онлајн практична обука:

- ќе наметне дополнителни трошоци за учениците – за опремување на кујната дома, за купување на производи, итн.;
- Во случај на кулинарска обука особено некои клучни елементи и критериуми за оценување и изведба на учениците (како што е можноста да се процени вкусот на зготвениот диск кој тоа е значителен дел од евалуацијата и индикатор за успешно завршување на курсот) се уште нема да биде можно да се потврди во виртуелен режим, итн.

2. Предлози за промени кои овозможуваат имплементација на виртуелни курсеви за обука за професијата “Готвач”

2.1. Идентификација на засегнатите страни

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Како што е објаснето погоре, институциите вклучени во процесот на воведување на измените ќе бидат гласно Министерството за образование и наука (МЕС) и Националната агенција за стручно образование и обука (НАВЕТ). Други заинтересирани страни во процесот на реформирање на системот за СОО кои ќе бидат засегнати од потенцијално воведените промени се:

- давателите на стручни лица (сите стручни училишта, колеги и центри за стручна обука);
- учениците (учениците во стручните училишта, специјализантите во центрите за СОО, како и секој потенцијален иден ученик кој може да ги искористи пофлексибилните опции за обука доколку е воведено е-учење за практичниот дел од професиите);
- наставници во училишта, обучувачи и инструктори, тутори итн

2.2. Чекори што треба да се преземат за официјално признавање на виртуелниот практична обука

Спроведување на национално истражување меѓу институциите за СОО и сите засегнати страни (работодавачи, потенцијални и сегашни ученици, експерти) за проширување на можностите за применливост на учење на далечина и образование на далечина во електронска средина, се вели во соопштението, соодветно за да се процени кои ќе бидат барањата за техничка поддршка, (национално призната) платформа за обука, да се дефинираат правила за различните начини на испорака на обука и испити, да се дефинираат механизми за следење, известување и контрола. Може да се имплементира од NAVET (исто така финансиран од националните механизми за поддршка или ЕУ) и предлозите дадени да се достават до Министерството за образование и наука за промени во релевантните нормативни документи, односно развој на дополнителни прописи/инструкции.

Следниот чекор е Министерството за образование и наука и/или Националната агенција за стручно образование и обука да одобри една или повеќе платформи за е-учење кои ќе бидат достапни за сите институции за стручно образование и обука.

МЕС и НАВЕТ за поддршка на институциите за СОО во спроведувањето на учење на далечина и е-учење преку развивање и обезбедување методолошки упатства, ресурси за обука: видеа, материјали за испити итн.

2.3. Предлози за промена

Како може работите да се променат:

Прво, треба да се воведат дефиниции за учење на далечина и е-учење и детално да се објаснат во прописите за СОО. Дополнителни термини и таксономија како што се синхрона/асинхрона онлајн обука, е-оценка итн, треба да се дискутираат и усвојат по потреба.

Детално да се регулираат барањата за учење на далечина и е-учење до институциите за обука во смисла на техничко обезбедување, употреба на платформа за обука (со опишани минимални функционалности и параметри), методи на обука и испити, механизми за следење, известување и контрола, подобни формулари и правила за спроведување на испитите, соодветно за признавање на стекнатите квалификации. /во Законот за СОО, регулатива за организација на испити за стекнување на професионални квалификации, инструкции/.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Да се прецизира за кои професии и специјалности се применуваат учењето на далечина и образованието на далечина во електронска средина во целосна/делумна, теорија/практика и теорија/практика.

Тоа би било многу корисно ако MES и/или NAVET препорачуваат опции за платформи за е-учење кои ги исполнуваат барањата, или уште подобро - да се организираат развивачите на таквите и да се направат достапни за користење на институциите за обука во системот за стручно образование и обука или да се интегрираат во постоечкиот информациски систем за стручно образование и обука на NAVET.

Во нормативните документи кои се однесуваат на содржината, организацијата и спроведувањето на образованието и обуката во Република Бугарија, односно стручното образование и обука, се дефинирани следните форми на обука: со полно работно време, вечер, скратено работно време, индивидуални, независни, далечина, комбинирани; обука преку работа (двоен систем на обука). / Уметност. 106 (1). Форми на обука, Закон за предучилишно и училишно образование ; чл. 17, пар. (3). Форми на обука за лица на возраст од 16 и повеќе години, Закон за стручно образование и обука/.

Соодветно, формата на учење на далечина е веќе препознаена, само не се применува за практичен стручен кадар. Во овој случај нема потреба од големи промени во законите и подзаконските акти, само додавањето на некои текстови во главните регулаторни документи ќе овозможи обезбедување и препознавање на виртуелната практична обука.

Добар момент е тоа што за секоја посебна професија и специјалност се развиваат државните образовни стандарди и програмите за национални испити, текстовите кои овозможуваат обезбедување и препознавање на практична обука на далечина преку Интернет може да се воведат само за овие профитни области и области, за кои домашната (или друга алтернативна средина за учење) е прифатлива, безбедна и ефикасна за самостојно учење, водено или полуводено учење. На пример, повеќето професии од областа 811: Хотели, ресторани и угостителство, област 345 Администрација и управување, 213 Аудио-визуелни уметности и техники; производство на медиумски производи, 322 Библиотека и информатички науки и архивски студии итн. може да бидат одобрени за практично е-учење, додека има професии како: 582 Градежништво, 725 Технологии за медицинска дијагностика и третман, 840 транспортни услуги итн. која промена на онлајн практична обука не би била прифатлива и разумна.

Оттука, постои потреба од промена во правната рамка за да се создадат можности за учење на далечина на практична стручна обука, теорија и пракса испитувања и препознавање на формата за учење на далечина и резултатите од испитите. Документите кои треба да се променат се:

- Државните образовни стандарди (SES – по професии);
- Рамковните програми;
- Националните програми за испитување (по професии)
- Регулатива бр. 11 од 1 септември 2016 година за оценување на резултатите од учењето на учениците
- Уредба бр. 3 од 15 април 2003 година за системот за евалуација.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Преглед на патеки за препознавање на резултатите од практичната обука во режим на далечина

Во оваа фаза постојат две можни можности за интегрирање на релевантните резултати од учењето во рамки на COO во Бугарија:

- Да се променат соодветните подзаконски акти и да се воведат промени кои ќе овозможат испорака и/или признавање на резултатите од учењето стекнати во онлајн учење на далечина за практичниот дел од професиите (ако се направи, тоа ќе биде еднакво применливо за сите професии и специјалитети)

- Да се имплементираат практичните курсеви за е-учење за Кук како дел од неформалниот стручен кадар и перзивното препознавање на резултатите од учењето преку валидација на процедурата за претходно учење (без да се прекрши струјата законодавство).

3. Акционен план за спроведување на измените во законодавството (наставни програми/програми) во образованието за стручно образование и обука на возрасни (IVET и CVET).

Активности	Одговорна институција	Процент период на имплементација	Очекуван исход
Создавање услови за препознавање на виртуелна практична обука и развој на документација			
Консултации со национално признати организации на работодавачи и покана за поддршка на иницијативата за промена на законодавството	Бугарските партнери во VET@HOME.	Октомври-Декември 2023	Национално признатите организации на работодавачи да се согласат да го поддржат предлогот на партнерите на БГ за поднесување предлози до одговорните институции за промена на законодавството
Консултации со NAVET во врска со процедурите и можностите за пилотирање на пристапот VET@HOME во рамките на формалниот VET систем	Бугарските партнери на VET@HOME	До 6 месеци	Позитивно мислење од NAVET и можност за имплементација (пилот проект/иницијатива) во формалниот VET систем

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Анализирање на резултатите од заедничката пилот-иницијатива и подготовка на предлози за измени во прописите NAVET,	Подржано од бугарските партнери на VET@HOME	NA	Резултати за докажување на изводливоста на пристапот и предлозите за подготовка на промени
Консултации со МЕД за предложените измени	NAVET, подржано од бугарските партнери на VET@HOME	NA	да ги оцени предлозите за измените како прифатливи и да добие политичка одлука за нивно усвојување

4. Очекувани исходи од имплементираните промени

Опција 1 „Предложените реформи/промени се одобрени“

- Позитивно влијание

Постои несомнена позитивна страна на предложените измени за сите засегнати страни:

- ќе донесе разновидност на перспективи и за давателите на кадар и за учениците;
- ќе овозможи адаптација на практичната обука во стручно образование и обука за стручно образование и обука на далечина/мешани режими на настава и учење;
- ќе ја зајакне способноста да се одржи квалитетот на ВЕТ и ВЕТ во режим на далечина во алтернативна средина за учење;
- ќе ја подобри способноста на давателите на услуги да ги користат и валоризираат дигиталните ресурси во СОО и особено за практичните обуки
- ќе ја направи понудата за стручно образование и обука поприлагодена на потребите на помладата генерација која живее во дигитален свет и лесно ги апсорбира дигиталните иновации
- ќе обезбеди можности за практично образование и обука на учениците со помалку можности и/или посебни потреби кои можат да ја прилагодат обуката на нивните потреби и темпо на учење;
- ќе овозможи обезбедување на непрекинати програми за стручно образование и обука кои се од витално значење за одржување на учениците со стручно образование и обука и за спречување на напуштање на образованието итн.

- потенцијалниот ризик:

Се разбира, како и секоја нова акција, транзицијата на практичната обука во дигитална средина и алтернативните способности за учење (дома) може да вознемири некои од учесниците во процесот. На пример, техничкото уверување беше главно прашање споменато од сите интервјуирани групи на засегнати страни, што значи дека ако преносот е направен без соодветна подготовка, тој ќе донесе поголем стрес и нема да биде толку ефикасен како што е планирано. Дополнително, трошоците и одговорностите за организацијата и имплементацијата на онлајн

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

учењето на далечина треба да се распределат помеѓу давателите на услуги и корисниците на VET на реципрочен и фер начин без никакви од нив мора да го сносат целиот финансиски и/или административен товар.

Опција 2 „Предложените реформи/промени не добиваат поддршка и не се одобрени“

- Негативно влијание: практичната обука ќе остане неостварлива во режим на далечина и во слични ограничувања како овие за време на режимите на заклучување поради пандемијата COVID-19, системот сè уште нема да биде подготвен целосно да се префрли на дигитално образование и уште еднаш ќе го наруши процесот на обука. Покрај тоа, практичната обука во професијата Кук ќе остане сè уште тешка за обесправените ученици кои не можат да посетуваат физички класови или да стигнат до просториите за обука во давателот на стручно образование и обука (како што се физички инвалидитет или живеат во оддалечена област).
- Корективни мерки: Сепак, може да се идентификуваат и применат други опции доколку само дел од предложените измени се неприфатливи, овие предлози може да се прилагодат на барањата на прописите и повторно да се поднесат.
- Можни решенија:

Платформата за е-учење VET@HOME, развиената програма и материјали за обука сè уште можат да бидат понудени од центрите за стручно образование и обука како дел од обуката за професијата Кук, но, само како учење на далечина за теоретскиот дел од квалификацијата и материјали за поддршка за практичниот дел од курсевите во присуство. Нема проблем училиштата за стручно образование и обука да ја користат платформата, исто така, како ресурс за самостојна подготовка на учениците дома, само без законски измени, функцијата за е-оценување нема да биде подобна.

Избрани единици за обука (модули) од VET@HOME Наставната програма може да се прилагоди и приспособи на потребите на учениците и да се испорача како кратки професионални курсеви (обично таквите курсеви се спроведуваат по барање од работодавците) од центрите за СОО за возрасни и сертифицирани како делумна квалификација (дел од професијата Готвач) за постигнатите резултати од учењето кои одговараат на СЕС за професијата.

Друго можно решение е да се вклучат избрани единици за обука/модули од развиената програма и материјали во постојните наставни програми имплементирани од центрите за стручно образование и обука за други сродни професии во професионалните области 811: Хотели, ресторани и угостителство или 541: Технологиите на индустријата за храна и пијалоци како дел од изборната стручна подготовка (постои посебен обем на работа посветен на модули или дисциплини за изборна обука што центрите за СОО можат да ги понудат по свој избор, покрај задолжителната стручна подготовка пропишана од СЕС за различни професии).

Конечно, признавањето на вештините стекнати надвор од формалниот систем за СОО во Бугарија е во центарот на Стратегијата за вработување и Националниот акционен план 2013-2020 година и Националната стратегија за континуирано образование и Обука 2015-2020. Тоа е регулирано со Уредба бр.2 за валидација на професионални вештини, компетенции и експертиза издадена од министерот за образование и наука.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Проценката и валидацијата што ја врши надлежниот орган резултира со стекнување (дел од) професионална квалификација и има форма на документи како што се сертификати или дипломи. Тие документи утврдуваат дека поединецот постигнал резултати од учењето според даден стандард. Потврдата има за цел да го олесни пристапот до понатамошно стручно образование или обука или до можностите на пазарот на трудот. Институциите на кои им е дозволено да ги потврдат вештините и компетенциите во рамките на бугарскиот систем за СОО се:

1) стручни и општи училишта, уметнички училишта, спортски училишта; 2) стручни колеџи и 3) центри за стручна обука (СОО). Значи, сите овие би можеле да организираат валидација на процедурата за претходно учење/искуство и по соодветните испити, да ги препознаат и потврдат износите за учење стекнати во режимот на е-лирминирање преку VET@HOME пристап и платформа.

5. Потенцијал на апликацијата за пристап VET@HOME во земјата

Пандемијата КОВИД-19 донесе на дневен ред многу теми и проблеми за кои сепак требаше да се разговара на јавниот простор и ги принуди одговорните креатори на политики и авторитети да преземат забрзани мерки и одлуки, со оглед на итноста на ситуацијата. Но, процесот на реформација и модернизација на бугарското стручно образование и обука започна многу пред тоа. Националната стратегија за доживотно учење (2014-2020) е усвоена со Уредба на Советот на министри бр. 12 од 10 јануари 2014 година. Таа ја поставува стратешката рамка на владината политика во образованието и обуката во периодот 2014-2020 година. Главната цел е да придонесе за постигнување на европската цел за паметен, одржлив и инклузивен раст.

Во 2021 година беше усвоена Стратешката рамка за развој на образованието, обуката и учењето во Република Бугарија (2021 - 2030). Стратешката рамка е изготвена синхронизирано со тековните стратешки документи на глобално и европско ниво, кои ја прикажуваат визијата за висококвалитетно, инклузивно, вредносно и доживотно учење, образование и обука. Тој поставува цели за вклучување во секоја фаза од образованието, вклучувајќи (меѓу-алија):

- користење на образовни платформи и споделување ефективни модели за поддршка на висококвалитетно и инклузивно образование и доживотно учење;
- Создавање интегриран систем за кариерно насочување и професионално образование и обука за студенти и возрасни.

Исто така во 2021 година беше потпишан договор за грант за проектот бр. BG05M2OP001-5.001-0001 „Еднаков пристап до училишното образование во време на криза“ имплементиран од МОН во рамките на Оперативната програма „Наука и образование за паметен раст“ 2014-2020 година, кофинансиран од Европската унија преку Европските структурни и инвестициски фондови. Повеќе од 30 илјади студенти пред образовниот систем се вклучени во обуката за стекнување вештини за учење на далечина во електронска средина (DLEE) и работа со образовни платформи. Ова го постави почетокот на решавањето на еден од проблемите покренати од пандемијата, имено, недостатокот на подготвеност и подготовка на учениците (вклучително и во стручно образование и обука) за е-учење на далечина. Беа спроведени и краткорочни обуки за подобрување на наставните вештини на педагошките специјалисти во DLEE за да се обезбеди квалитетна и беспрекорна обука. Оттука, возрасните (во нивниот квалитет на специјализантите за кадар), како и многу други ученици во училиштата за стручно образование и обука не беа загрижени од мерката. Проектот има за цел и поддршка на техничкото обезбедување на образовниот систем и обезбедување услови

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

за спроведување на DLEE: беа испорачани повеќе од 80 илјади преносливи технички уреди за ученици и наставници.

Во 2022 година, *Националната програма за стручно образование и обука, усогласен е со стратешките приоритети на Република Бугарија за периодот 2021-2030 година и е во согласност со Акциониот план за функционална анализа на стручното образование и политиката за обука, 2020*. Развиен е во согласност со Приоритетната област 7 „Реализација во професиите на сегашноста и иднината“ на Стратешката рамка за развој на образованието, Обука и учење во Република Бугарија (2021 - 2030). *Таа има за цел да обезбеди материјални капацитети во согласност со современите барања на пазарот на трудот, да обезбеди квалитетна стручна обука во реалните работни услови и да ја олесни нивната реализација на пазарот на трудот, да се модернизираат наставните програми за стручно образование и обука на национално и секторско ниво, како и да се развијат и ажурираат наставните програми за националните испити за задолжителниот државен испит за стекнување стручни квалификации.*

Исто така, во 2022 година, поставени се голем број државни образовни стандарди за стекнување квалификации во занимања, според Списокот на занимања за стручно образование и обука на Законот за стручно образование и обука. Ова овозможува пренос, препознавање и акумулација на индивидуални резултати од учењето во СОО постигнати во формална, неформални и неформални контексти.

*Националниот план за закрепнување и отпорност на Бугарија, усвоен во мај 2022 година, предвидува понатамошна модернизација на регулаторната рамка во областа на стручното образование и обука. Процесот на модернизација е во тек и со **Законот за стручно образование и обука** ќе се воведат измени во **Списокот за стручно образование и обука**; обука за помалку, но поширок спектар на занимања со цел да се создадат услови за вработување во слични занимања, вклучително и премин во слични сектори; подготовка, насоки и мотивација за влез во стручна обука, вклучувајќи го и обезбедувањето стручно образование и обука за оние кои се откажале од системот; дефинирање и имплементирање на флексибилни патеки и форми за да се допре и обучи различни групи ученици, вкл. нуди онлајн и учење на далечина; реформирање на содржината и ажурирање на државните образовни стандарди и планови и програми за вклучување и градење на барањата за знаење и вештини за занимања од 21 век: дигитални, зелени, преносливи, клучни компетенции.*

Националниот план од **“Investment 3”** предвидува обезбедување на обука за дигитални вештини и создавање платформа за учење на возрасни. Проектот има за цел да го зголеми пристапот и квалитетните можности за обука за возрасни (лица на возраст од 16+ години) преку искористување на потенцијалот на **дигиталните технологии за онлајн обука** од една страна, и зголемување на севкупните дигитални вештини и компетенции на работната сила за подобрување на вработливоста и учеството во онлајн обуката од друга страна. Проектот ќе се реализира во две компоненти, вклучувајќи го развојот и имплементацијата на национална виртуелна платформа за онлајн учење на возрасни (сè уште не е лансирана) и испорака на обука за работната сила за стекнување дигитални вештини на основно и средно ниво и надлежности.

Реформите и напорите за модернизација на СОО продолжија во 2023 година кога Советот на министри го усвои Акциониот план до 2024 година до Стратешката рамка за развој на образованието, Обука и учење во Република Бугарија (2021-2030) со Протоколска одлука бр. 13.1 од 22 март 2023 година. Со *усвојувањето на овој*

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

документ, се исполнува посветеноста на земјата според Компонентата 1 - „Образование и вештини“ на Националниот план за закрепнување и одржливост.

Акциониот план треба да доведе до подобрување на квалитетот и релевантноста на образованието, до сеопфатна образовна реформа, до зајакнување и градење вештини и клучни компетенции кај децата и учениците. Исто така, има за цел да го зголеми интересот и мотивацијата за учење, вклученоста на сите во образовниот процес, нивото на стекнати вештини, приспособливоста кон животната средина и пазарот на трудот, и да се забрза вклучувањето на секое дете и ученик во образовниот процес. Планот предвидува активности за различните приоритетни области на Стратешката рамка, рокови за нивна имплементација, извори на финансирање, како и индикатори за мониторинг и анализа на имплементацијата. Овие активности ќе ги имплементираат целите и мерките утврдени во **Стратешката рамка**, кои ги покриваат сите главни предизвици во системот за образование и обука, вклучувајќи: воведување образовни иновации, дигитална трансформација и одржлив развој, реализација во професиите на сегашноста и иднината, доживотно учење, ефикасно управување.

Во 2023 година е дизајнирана Националната програма „Стручно образование и обука“ бр. 14 во рамките на 21 Национална програма за развој на образованието во согласност со Приоритетната област 7 „Реализација во професиите на сегашноста и иднината“ на Стратешката рамка за развој на образованието, обуката и учењето во Република Бугарија (2021-2030). Таа има за цел да обезбеди капацитети во согласност со тековните барања на пазарот на трудот, обезбедувајќи квалитативна стручна обука во реални работни услови и олеснување на нивната реализација на пазарот на трудот, модернизација на содржината на наставната програма за стручно образование и обука на национално и секторско ниво, како и развивање и ажурирање на националните испитни програми за задолжителниот државен испит за стекнување стручни квалификации. Програмата предвидува два модули кои се спроведуваат: Модул 1 „Модернизација на капацитетите и материјалната основа“ и Модул 2 „Модернизација на наставните и испитните содржини“.

Уште еден чекор во позитивна насока беше направен во 2023 година, кога се поставени голем број државни образовни стандарди за стекнување квалификации во професии според **Списокот на професии за стручно образование и обука**. Ова овозможува пренос, препознавање и акумулација на индивидуални резултати од учењето во СОО постигнати во формални, неформални и неформални контексти.

Модернизацијата на стручното образование и обука во Бугарија е во тек и е поддржана и од Министерството за образование и наука (МЕС) кое во моментот спроведува проект од стратешко значење и е насочен во модернизирање на стручното образование и обука со цел да се подготви квалификувана и одржлива работна сила подготвена за предизвиците поврзани со транзицијата кон дигитална и зелена економија. Иницијативата е финансирана со процедура за грант BG05SFPR001-3.001 „**Модернизација на стручното образование и обука**“ во рамките на Приоритет 3 „Поврзување на образованието со пазарот на трудот“ на Програмата за образование и предвидува спроведување на активностите за:

- развој и имплементација на нова Листа на стручно образование и обука и нова наставна програма;
- воведување и имплементација на флексибилни патишта, микроквалификации и кредити во СОО;
- подобрување на вештините и компетенциите на стручните наставници и учениците;

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

- развој и воведување образовни ресурси со иновативни дигитални содржини за учење;
- спроведување на сместувања на учениците во реални работни средини и зголемување на атрактивноста на стручното образование и обука меѓу учениците и родителите.

Друга многу ветувачка иницијатива започната во 2023 година е процедурата BG-RRP-1.014 „Основање на центри за извонредност во стручното образование и обука“ која е отворена за инвестиции во рамките на Механизмот за закрепнување и одржливост. Постапката е во спроведување на политиката на МОН во областа на образованието и се финансира според Компонентата 1 „Образование и вештини“, Инвестиција 2 (Ц1.12) „Модернизација на образовната инфраструктура“ на Националниот план за закрепнување и одржливост. Главната цел на постапката е обезбедување на модерни и високотехнолошки капацитети во стручните училишта со цел да се трансформираат во Центри за извонредност во стручното образование и обука ("СоЕ стручно образование и обука"), која ќе обезбеди можност за современа стручна обука на учениците во рамките на училишното образование, одговарање на општествените трансформации во 21 век и променливите барања на пазарот на трудот. Идентификувани се 28 средни стручни училишта кои добиваат статус на СОО стручно образование и обука.

Следејќи ги сите овие, ние силно веруваме дека системот за СОО во Бугарија се движи во вистинската насока на постојано реформирање, модернизирање и подобрување. Така, во случај да се прифатат предлозите за промени, системот ќе биде подготвен да го исполни следниот предизвик, дали тоа е поврзано со неможноста да се спроведе практична обука во режим на присуство лице-в-лице, или дали е произведен од глобалниот тренд кон дигитализација и промена кон пофлексибилни форми на обука насочени кон ученикот.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Шпанија

1. Анализа на националната ситуација

1.1. Национална легислатива

Шпанската регулатива во врска со СОО е опишана во Органскиот закон 5/2002 од 19 јуни 2002 година. Потоа, Кралскиот декрет 34/2008 и 1147/2011 година ја основа општата организација за стручна обука во образовниот систем. Законот 30/2015 од 9 септември 2015 година, кој го регулира системот за стручна обука за вработување, презеде сеопфатна реформа на овој систем. Но, што се однесува до вклучувањето на нови специјалитети за обука, тоа е нарачката TMS/283/2019, од 12 март, кој го регулира Каталогот на специјалитети за обука во рамките на системот за стручна обука за вработување во областа на трудот.

Што се однесува до учењето на далечина, член ESS/1897/2013 и член ESS/722/2016, кои го спроведуваат Кралскиот декрет 34/2008, деталзирајте ги условите за учење на далечина на обуката за стручно образование и обука што може да се дефинира на следниов начин: "За целите наведени по овој редослед, теле-обуката се подразбира како имплементација на активности за обука преку информатички и комуникациски технологии, овозможувајќи интерактивност на студентите, таторите-тренерите и ресурсите лоцирани на различни места".

Задолжителните аспекти се следните: "Обуката на сертификатот со помош на теле-обука ќе биде иста како и во модалитетот лице-в-лице во однос на модуларната структура, времетраење на модулот за обука и, доколку е применливо, единиците за обука, капацитетите, критериумите и содржините за евалуација, како што е утврдено во секој од Анексите на Кралските декрети со кои се утврдуваат сертификатите за професионализам".

Покрај тоа, виртуелната платформа треба да предложи систематизиран процес на учење и да ги усогласи со барањата за пристапност и дизајн утврдени од Државната јавна служба за вработување, и што нужно ќе се надополни со tutorијална помош."

Но, "обуката се однесуваше на сертификатите за професионализам подложни на испорака со е-учење може да се понуди целосно, за целиот сертификат, или делумно, за одредени модули или единици за обука", сепак, најважно е дека "in во никој случај не може да се предава модулот за практична обука во работните центри со помош на теле-тренинг".

Што се однесува до оценките, задолжително е "Во сите активности за обука, за секој модул, ќе се примени финален тест за евалуација на карактерот лице-в-лице, кои ќе бидат развиени во центри акредитирани од страна на администрацијата на трудот во соодветниот сертификат за професионализам и чие времетраење ќе биде вклучено во вкупните часови на модулот". (Официјален државен билтен, 17/10/2023 кој го објави Редот ESS/1897/2013, од 10 октомври, чл.4) .

- *Професијата „Готвач,, во ЕФК и националната рамка на квалификации*

Кралскиот декрет 1376/2008, од 1 август 2008 година, изменет со RD 619/2013, од 2 август 2013 година, воспоставува и ажурира, меѓу другото, сертификат за професионализам ниво 1 H0TR0108 Основни Кујнски Операции (BOE бр. 216, од 6.09.2018 и BOE бр. 220 од 13.09.2013), според кои максималните часови за онлајн обука се следните, во зависност од единиците за обука:

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

МОДУЛ1: Кулинарско снабдување, претходна обработка и зачувување.			
	Часови	Онлајн тренинг-часови	Часови на тренинг со присуство
Единици за обука	120	50	
Примена на хигиенски, санитарни стандарди и услови во ресторанската индустрија	30	20	
Набавка на суровини во кујната	30	20	3
Кулинарска претходна обработка и зачувување	60	10	6
Модул 2: Основи подготовки			
Единици за обука	180	90	
Примена на хигиенски, санитарни стандарди и услови во ресторанската индустрија	30	20	
Вршење на основни и елементарни кујнски препарати и помагање во кулинарската елаборација	90	30	9
Подготовка на предјадења	60	40	6
Модул 3: Практичен тренинг за подготовка на основни кулинарски вештини			
	80	0	

Значи, за овој специфичен сертификат за професионализам ниво 1 во основните кујнски операции, од 300 часа на Единиците за обука (не сметајќи ги 80-те часа на стажирање во компанија), 140 може да се изврши во модалитет за учење на далечина, т.е. 46,6%.

- *Како нови наставни програми/програми во стручно образование и обука (почетни и континуирани) се одобрени во Шпанија*

Во наредбата ТСМ/283/2019 со која се уредува Каталогот на специјалитети за обука во рамките на системот за стручна обука за вработување во областа на трудот, во член 6 дел 1, Управувањето со Каталогот наведува дека “-управувањето со процесите на регистрација, модификација, откажување и реактивирање на специјалитети, вклучително и маршрути за обука, ќе го вршат Јавните служби за вработување, и на ниво на државна и автономна заедница, со помош на компјутерскиот систем за управување со Каталогот на специјалитети што Државната јавна служба за вработување ќе го формира за оваа намена и ќе ги стави на располагање на Автономните заедници”.

1.2. Онлајн искуства за професијата „Готвач,,

- *Идентификувани бариери*

Поради ситуацијата со КОВИД-19, многу училишта мораа да се затворат во текот на некои критични недели, но, откако се отвори и одлучи да имплементира мешан систем

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

кој гарантираше усогласеност со максималниот број безбедносни мерки за здравје и хигиена со цел да се избегнат какви било проблеми што би можеле да ги спречат практичните часови од одржувањето. Значи, бариерите беа поврзани со одржување рамнотежа помеѓу усогласеноста со мерките наметнати поради СОВИД-19 и обидот да се понудат мешани класи: онлајн главно и лице в лице кога е можно.

На национално и регионално ниво, мерките за спречување на заразување со КОВИД-19 беа драстични и наметнаа такви ограничувања што го отежнуваа пренесувањето часови по готвење како порано. Сепак, онлајн беше дозволено, но само делумно и под посебни околности: докажување дека сите ученици се поврзани во исто време со наставникот (сончево), колку време беше потребно за врската, со цел да се следи и да се обезбеди вистински квалитет на онлајн обука.

Не сите центри за обука можеа да имплементираат такви платформи за е-учење за да обезбедат пренос и следење во реално време, и некои претпочитаа да се затворат бидејќи немаа средства да организираат онлајн обука за квалитет што ќе биде прифатена од Националната агенција за вработување на јавноста.

Бидејќи не сите центри за обука можеа да создадат онлајн платформа за да имаат онлајн курсеви, тие ги затворија или ги поделија специјализантите во исто толку групи за да се вклопат во ограничувањата по класа, што значеше повеќе часови настава за обучувачите и тешкотии да се организираат курсеви помножени со 2-3 во различни кујни.

- *Предности и недостатоци на воведување на виртуелна практична обука во кулинарски уметности обука во земјата*

Воведувањето на онлајн обуката им овозможи на повеќе специјализанти да присуствуваат бидејќи за време на КОВИД-19 студентите немаа часови; некои родители (возрасни ученици) не можеа да одат ниту на часови лице в лице бидејќи мораа да се грижат за своите деца дома. Не можејќи да ја имаат обуката "Готвач" онлајн, тоа би значело тие да ја изгубат обуката започната пред СОВИД-19. Од друга страна, флексибилноста за онлајн курсевите се покажа многу корисна рамнотежа семејство/работа/курс.

Негативните аспекти беа поврзани со димензијата на домашната кујна, бидејќи секој приправник мораше да ги има во својата кујна основните прибор и суровини за да може да готви со наставникот.

За да ги искористиме предностите на онлајн обуката, можеме да го споменеме следново:

- а. Можно е да се масифицираат процесите на настава и учење;
- б. Можно е да се почитува темпото на секој ученик, без одложување на некои или забрзување на други;
- в. Нивоата на инфраструктура на формалните системи не се потребни, со последователно намалување на трошоците (во време и пари);
- д. Ја стимулира индивидуалната иницијатива и води до подобра селекција;
- е. Овозможува активно учество на сите ученици;
- ф. Обезбедува континуиран надзор од страна на учителот;
- г. Дозволува практикување на компјутерски, информациски и комуникациски техники;

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

х. Има можност да концентрира директни лекции, како во однос на содржината, така и во однос на времето за учење;

а. Дава можност за надзор на голем број географски одвоени ученици;

б. Курсевите се дизајнирани врз основа на ученик;

в. Тоа е начин на настава ориентиран кон иднината.

Значи, што се однесува до општите недостатоци на онлајн обуката, можеме да наведеме некои:

а. Потребата за компјутерска опрема подразбира економска инвестиција и учење во нови вештини за автономно справување со системот (и за наставникот и за ученикот);

б. Намалување или губење на процесите на социјализација во училищата и групата;

в. Недостаток на непосреден одговор на прашањата што се појавуваат кај ученикот;

д. Фактот дека често се одржуваат стилови и модели на образование во училища кои се нефункционални за далечинско образование;

е. Релативниот недостиг на дидактички алатки дизајнирани и соодветни на предлогот.

2. Предлози за промени кои овозможуваат имплементација на виртуелни курсеви за обука за професијата "Готвач"

2.1. Идентификација на засегнатите страни

Со цел квалификацијата да биде акредитирана на национално ниво во Шпанија, постојат 2 можности:

1. Државната администрација е единствената надлежна да објавува нови сертификати за професионализам, така што регионите или заедниците не можат да објавуваат свои сертификати.

Министерството за труд и социјална економија раководи со Државната јавна служба за вработување. Оваа услуга делува во согласност со Националниот каталог на професионални квалификации и упатствата поставени од Европската унија, со соработка на Националните референтни центри, ги подготвува и ажурира сертификатите за професионализам, кои треба да бидат одобрени со кралски декрет и објавени во Службениот државен весник.

Кралскиот декрет 34/2008, од 18 јануари 2008 година, ги регулира сертификатите за професионализам кои се официјални и валидни низ целата национална територија и не претставуваат регулатива за професионалната пракса.

2. Сите агенти или центри за стручна обука имаат можност да се регистрираат или да објават нова специјалност. Но, пред ова, неговото прифаќање и вклучување мора да бидат предложени од јавните тела кои се надлежни да го сторат тоа:

- Државна јавна служба за вработување/СЕПЕ/;

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

- Министерство за труд;
- Автономни региони;
- Тела за стручна обука на регионалните администрации.

Следниве тела можат да предложат нови специјалитети:

- Национални референтни центри за стручна обука (CRN);
- Секторски заеднички структури на социјалните агенти преку Државната фондација за обука за вработување FUNDAE (Fundación Estatal para la Formación en el Empleo);
- Други администрации;
- Акредитирани центри за обука и субјекти;
- Компаниии;
- Други.

2.2. Чекори што треба да се преземат за официјално признавање на виртуелниот практичен кадар

Следејќи ги горенаведените можности и процедури, јасно е дека, со оглед на моменталната ситуација во Шпанија, FASE (како давател на стручно образование и обука и лиценциран центар за обука за возрасни) може да предложи програмата за квалификација и обука "Готвач" во далечниот режим на онлајн испорака развиена за проектот VET@HOME, да се интегрира во рамките на обуката за вработување во рамките на Каталогот на специјалитети за обука на SEPE, целосно или делумно.

Друга можна процедура е да се предложи онлајн програмата за квалификација и обука "Готвач" да биде дел од постоечката понуда за обука како дополнување на сертификатот за професионализам NOTR0108 "Основи на кујната". Тековниот сертификат за професионализам на "Основи на кујната" не вклучува меѓу своите модули за обука специфични меѓународни рецепти кои би можеле да бидат интересни за сите идни "Готвачи" да знаат, и е дел од онлајн обуката VET@HOME, како и други аспекти поврзани со онлајн обуката од кои може да се користи.

2.3. Предлози за промена

Како што е прикажано погоре, според шпанското законодавство, дел од специјалитетот за обука "Готвач" може да се направи онлајн: од 300 часа на Единиците за обука (не сметајќи ги 80-те часа на стажирање во една компанија), 140 може да се изведат во модалитет за учење на далечина, т.е. 46,6%. Но, бидејќи обуката VET@HOME може да се направи целосно онлајн, FASE (како и кој било друг VET центар) може да предложи да се вклучи како специфична обука "Готвач" онлајн или целосно или во голем процент од тоа како е во моментот. Сепак, бидејќи постојат специфични упатства лице-в-лице (вкупно 24 часа) задолжителни за оваа обука, предлогот треба да вклучува минимум 24 часови за туторијал лице-в-лице. Од друга страна, бидејќи евалуацијата треба да се направи и лице в лице, предлогот треба да го вклучи и како задолжителен.

2.4. Преглед на патеки за препознавање на резултатите од практичната обука во режим на далечина

Министерството за труд и социјална економија и неговиот оддел на Националната јавна служба за вработување ја објавија постапката во Редот TCM/283/2019 за предлагање специјалност за обука. Прво, установата која сака да предложи нова

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

специјалност за обука треба да го пополни Оправдувањето за предлог за специјалност кое вклучува 2 главни делови: оправдување и компетенции.

ОПРАВДУВАЊЕТО НА ПРЕДЛОГОТ СПЕЦИЈАЛНОСТ треба да вклучи една од главните причини овде подолу:

- Територијални потреби
- Секторски потреби
- Вкрстени потреби
- Потребите откриени од Јавните служби за вработување
- Специфични потреби на луѓе со посебни тешкотии во наоѓање вработување:
 - Млади луѓе
 - жени
 - Долгогодишни невработени
 - над 45-ти
 - луѓе со попреченост
 - луѓето се изложени на ризик од социјална исклученост
 - емигранти
 - други
- Обврска за регрутирање
- Дополнителна обука за договори за обука и стажирање
- Техничка надградба на обучувачи и тутори-тренири
- Други.

АДРЕСИРАНИТЕ НАДЛЕЖНОСТИ треба да бидат меѓу следниве:

- Технички/специфични стручни компетенции
- Трансверзални компетенции (само една може да се означи, најрепрезентативна од специјалитетот)
- Клучни компетенции
- Дигитална/Канцелариска автоматизација/ИКТ
- Јазици/јазични
- Лични и социјални вештини
- Организациски/методолошки вештини
- Спречување на професионални опасности и професионално здравје
- Ориентација
- Претприемништво
- Животна средина
- Еколошка транзиција
- Безбедност на храната
- Промоција на еднаквост
- Други Што?

Оправдувањето на специјализираниот предлог треба да вклучува и идентификација на специјалитетот со Кодекс (доделен од Државната јавна служба за вработување), име и ниво на професионална квалификација, заедно со видот на обуката (формална, неформална), надлежностите се однесуваат (технички/специфични професионални компетенции: Професионално семејство/Професионално подрачје).

Исто така, треба да ги вклучи техничко-педагошките спецификации, кои ја поврзуваат специјалноста од сертификатот за професионални компетенции со времетраењето на поврзаната обука, модулите и единиците за обука, како и

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

минималните барања за простор, објекти и опрема за спроведување на обуката. Треба да се наведат и бројот на тренери, рецептите за обучувачи и татори, како и резултатите од учењето и евалуацијата.

Вториот услов, освен оправдувањето на специјализираниот предлог, е да се напише Извештај со кој се оправдува предлогот за специјалност, особено мотивацијата за тоа и краткото укажување на додадената вредност што ја носи во каталогот, во семејната/професионалната област или во соодветните трансверзални компетенции. Покрај горенаведеното, мора да се додаде и програмата за обука наменета за гореспоменатата специјалност.

3. Акционен план за спроведување на измените во законодавството (наставни програми/програми) во образованието за стручно образование и обука на возрасни (IVET и CVET)

- Чекорите за препознавање на виртуелна практична обука за "Готвач"

Активности	Одговорна институција	Очекуван период на имплементација	Очекуван исход
Создавање услови за препознавање на виртуелна практична обука и развој на документација			
Проучување на формалните начини за презентирање на предлогот до надлежните органи	FASE SL (VET@HOME партнер на проектот)	01/04/2023-30/09/2023	Анализирајте ги можните формулари и изберете соодветна процедура за презентирање на предлогот за квалификација
Поднесување на предлогот до SEPE	FASE SL	02/10/2023	Преглед на предлогот за обука и очекуваната позитивна одлука
Квалификација да се интегрира во рамките на обуката за вработување во рамките на Каталогот на специјалитети за обука на Националната јавна служба за вработување	SEPE - Национална агенција за вработување	По позитивна оценка на предлогот	Квалификацијата да биде наведена во Националната јавна служба за вработување' каталог на специјалитети за обука

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

4. Очекувани исходи од имплементација на промените

По предложените активности може да се очекуваат 2 можни сценарија:

Опција 1 „Предложените реформи/промени се одобрени“

- Позитивно влијание:

Доколку квалификацијата за обука е одобрена од Националната јавна служба за вработување, потоа, курсот може да се примени од страна на јавните и приватните центри за обука кои учествуваат во повиците за апликации отворени од јавните администрации кои управуваат со стручната обука во Шпанија:

- SEPE (Национална јавна служба за вработување) и FUNDAE (Државна фондација за обука за вработување);
- Јавни услуги за вработување на шпанските региони, како што е INAEM во регионот на Арагон.

Што се однесува до позитивното влијание на учесниците на курсевите, тие можат да добијат диплома потврдувајќи дека ја искористиле обуката според квалификацијата која ќе помогне многу за мобилност на пазарот на трудот или за наоѓање нова работа во Шпанија или во Европа.

За акредитираните центри за стручна обука, позитивното влијание е што тие ќе имаат нова специјалност за обука која ќе им ја понуди на своите студенти/приправници.

- Потенцијални ризици:

Ефект врз административниот товар за правните лица при подготовка на апликации или недоволно интерес на поединци за целосно онлајн и далечна обука доколку го претпочитаат режимот во присуство. Оттука, ќе остане изводлива алтернатива што ќе се примени во екстремни околности или за ученици во неповолна положба кои не можат да пристапат до физичкото во просториите за обука.

Опција 2 „Предложените реформи/промени не добиваат поддршка и не се одобрени“

- Негативно влијание: ако квалификацијата не е одобрена, FASE (или други даватели на стручно образование и обука кои аплицираат за неа) нема да може да ја вклучи меѓу одобрениот сертификат за курсеви за обука за професионализам;
- Корективни мерки: Националната јавна служба за вработување може да бара од FASE како апликант да направи соодветни корекции кои ќе обезбедат одобрување на квалификацијата подоцна;
- Можни решенија: FASE (и други VET центри) можат да ја пренесат обуката бидејќи може да се иницира процедура за неформално учење и последователна валидација за препознавање на резултатите од учењето, што по успешното завршување може да доведе до сертификација на (дел од) квалификацијата.

5. Потенцијал на апликацијата за пристап VET@HOME во земјата

Како што е прикажано погоре, дури и пред КОВИД-19, Шпанија веќе имаше регулативи во врска со учењето на далечина, Член ESS/1897/2013 и Член ESS/722/2016, кои го спроведуваат Кралскиот декрет 34/2008, детали за условите за учење на далечина на обука за стручно образование и обука.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Но, поради КОВИД-19, тие услови мораа да се спроведат за толку кратко време што центрите за обука кои ги немаа претходно, наиде на потешкотии во организирањето онлајн часови за стриминг или барем следени, со цел Националната јавна служба за вработување која ја додели субвенцијата за тие курсеви, за да може да се провери реалноста и добро спроведување.

Сепак, КОВИД-19 научи сè што треба да бидеме подготвени за такви ситуации, па затоа многу центри за обука оттогаш спроведуваат онлајн обука. Во овој поглед, онлајн обуката VET@HOME ќе има корист за многумина, бидејќи сè уште има долг пат да се оди во насока на нудење висококвалитетна онлајн практична обука за “Готвач” во Шпанија.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Португалија

1. Анализа на националната ситуација

Националната рамка на квалификации на Португалија

Системот за образование и обука во Португалија е структуриран според Основниот закон на образовниот систем (Закон бр. 46/86, од 14 октомври, последователно изменет, во некои од неговите членови, со закон бр. 115/97 од 19 септември, и Закон бр. 49/2005, од 30 август) и Уредба-закон бр. 396/2007 година, од 31 декември, со кој се регулираат националните квалификации. Основниот закон го организира образовниот систем во предучилишно образование, училишно образование (за поделено на основно образование, средно образование и високо образование) и вонучилишно образование. Уредба-закон бр. 396/2007 година, од 31 декември, го создава Националниот систем на квалификации и ја дефинира рамката за регулирање на основните, средно и постсредно образование и обука за млади и возрасни.

Системот за образование и обука неодамна претрпе значителен сет на реформи, суштински за создавање на Националниот систем за квалификации.

Процесот на реформирање на португалскиот систем за образование и обука започна во 2007 година со таканаречената „Реформска агенда за стручна обука“. Реформскиот процес се појавува како начин да се најдат иновативни решенија со цел да се подигне нивото на квалификација на младите и возрасните.

Реформскиот процес се заснова на создавањето на Националниот систем за квалификации во 2007 година (Уредба бр. 396/2007, од 31 декември), кој има за цел да ги поврзе образованието, стручната обука и вработувањето, создавање на нови инструменти и модернизација на регулаторните структури.

Прво, Националниот систем на квалификации претпоставува, како политичка цел, промовирање на генерализацијата на секундарното ниво како минимална квалификација на населението. Важноста на оваа генерализација јасно ја претпоставува Европската унија (ЕУ). Исто така, постојат предлози на ОЕЦД за зајакнување на школувањето како средство за зголемување на продуктивноста на работната сила.

Во согласност со целта утврдена во контекст на создавањето на Националниот систем за квалификации и препораките за политики на ниво на ЕУ и ОЕЦД, во 2009 година Португалија го потпиша законот 85/2009 година од 27 август, задолжително школување до 18 години.

Како начин за зголемување на нивоата на квалификации во Португалија, беше развиена стратегија заснована и на зголемувањето на секундарните стапки на завршување од страна на младите луѓе и на обновувањето на нивоата на квалификации од возрасните.

1.1. Преглед на националното законодавство

СОО е дел од образовниот систем промовиран од Министерството за образование и на пазарот на труд и истото го спроведува (или надгледува) Министерството за труд и Солидарност, од други секторски министерства и од други субјекти.

Според тоа, една од карактеристиките на ВЕТ во Португалија е во експресивната секторска понуда за обука (надгледувана од јавните служби) која, врз основа на конкретните потреби што се чувствуваат во секторите на активност, беше

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

конституиран како соодветен за нив и, во многу случаи, како алтернатива на националните големи системи.

СОО е законски врамен во Основниот закон на образовниот систем (ЛБСЕ) и во ДЛ 401/91 и 405/91. Овие дипломи ја разликуваат професионалната обука вклучена во образовниот систем од професионалната обука вклучена на пазарот на труд. И двете се одликуваат со институционална поддршка и доминантно туторство, односно Министерството за образование (МЕ) и Министерството за труд и солидарност (МТС), но и со целите, типологија на понуда за обука, целна публика и нивоа на приоритетна обука, педагошка проценка и сертификација. Секој од системите се разликува, внатрешно, во потсистемите, подеднакво со различни карактеристики.

Особено во „обуката на пазарот на труд“ работат голем број субјекти, со јавен или приватен статус, кофинансирани од различните програми за поддршка. Постоенето на многу разновидна и диференцирана понуда за обука, поради нејзините карактеристики и сопственото управување, сè повеќе го покренува проблемот со внатрешната и надворешната артикулација на соодветните системи и потсистеми.

Почетната обука вклучена во образовниот систем опфаќа курсеви развиени од установи за средно образование. Тоа се, особено, технолошки курсеви, курсеви во професионални училишта, курсеви за обука за образование и курсеви за рекурентно образование (со компонента за стручна или стручна обука).

Иако ја одржуваат заедничката перспектива на хоризонталниот и плури-секторот, структурите и акцијата за обука под менторство на областа на работа (МТС) се присутни, во нивната генеза, претпоставки кои ги разликуваат од образовните структури. Институтот за вработување и професионална обука (ИЕПП) е јавен субјект одговорен за спроведување на политиките за вработување и стручно образование и обука дефинирани од Владата. СОО спроведен од IEFП усвојува поинтензивен акционен модел, како таков со пократко времетраење од оној на МЕ, и поблиску до реалните работни услови, кои вклучуваат стажирање, или наизменичниот систем за обука, претставува програма насочена кон професионална обука на младите луѓе.

Телото одговорно за сертифицирање на приватни субјекти, по области на СОО, во рамките на стручната обука е Генералниот директорат за вработување и работни односи (ДГЕРТ). Субјектите за обука можат да обезбедат обука само во областите на образование и обука сертифицирани од DGERT, но сепак постојат регулирани професии, кои подлежат на специфична регулатива, чии одговорни тела одобруваат одобрување на квалификациите, како што е почетната педагошка обука на тренери, меѓу другото. Кога нема конкретни прописи, субјектите прибегнуваат кон правилата на субјектот што потврдува, што е DGERT.

Учењето на далечина во моментот е еден од најкористените модалитети, со оглед на пандемијата и појавата на платформи за соработка кои овозможуваат курсеви да се спроведуваат во рамките на режимот на е-учење и б-учење. Овој тип на обука е признаен и ги следи прописите и обезбедувањето квалитет на различните тела кои се одговорни за сертификација и одобрување на курсевите.

Во моментот, во Португалија, можно е да се согледа загриженоста во врска со употребата на системи за учење поддржани од најновите технологии. Ова се однесува на збогатување на просторите за училиница/тренинг со помош на технологија, опција за хибридниот систем или дури и целосно онлајн системот. Овие трендови бараат процеси на валидација и акредитација, во суштина поради потребата да се гарантира квалитетот и доверливоста на овие средини.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

На макро ниво, до неодамна немаше јасна политика на конзистентни инвестиции или трансверзални регулативи во португалското општество, што беше транспарентно и ефективно за овие средини. Постојното поле за регулирање на е-учењето во Португалија се чинеше дека е почетно или недоволно во споредба со другите земји од Европската унија.

Подолу е претходно наведен преглед на прописите кои треба да се земат предвид за имплементација на виртуелни практични курсеви:

Член бр. 17 035 /2001, од 14 август (Despacho no 17 035 /2001, de 14 de Agosto) го воспоставува специфичниот режим на поддршка за професионална обука што се спроведува на далечина. Во оваа наредба, во Поглавје II - Организација на обука, во член 3 - Континуирана обука на активни работници, се опишува:

1 - Во континуираната обука на активните работници, нивото 2 на обука ќе се смета за минимално ниво на пристап.

2 - Континуираната обука на активните мора да има сесии лице-в-лице, каде што, имено, може да се додели практична работа, решавање на проблеми и потврдување на стекнатото знаење и водечки патеки.

3 - Сесиите лице-в-лице не можат да надминат 25% од вкупниот обем на работа, ниту пак имаат максимално дневно времетраење од повеќе од шест часа.

4 - Годишниот обем на работа не може да надмине петстотини часа.

5 - Обуката по можност треба да се организира во модуларни единици со обем на работа што никогаш не надминува сто часа.

6 - Кога специфичните околности го оправдуваат тоа, обуката на далечина може исклучително да биде прифатена за целната публика со пониски квалификации од оние наведени во став 1.

Член 4 - Обука на друга публика гласи:

"1 - Во обуката на друга публика, освен активните вработени, мора да се користи методологијата за обука на далечина, како специфична и делумна компонента на патеката за обука.

2 - Обемот на работа на компонентата за учење на далечина, и синхрона и асинхрона, не смее да надмине 25% од вкупното времетраење предвидено за курсот и не може, под никакви околности, над двесте часа.

3 - Обуката на далечина вклучена во други патеки за обука мора да ги почитува одредбите во ставовите 2, 3 и 5 од член 3."

Закон бр. 9/2009, од 4 март (Lei no 9/2009, de 4 de março), кој ја воспоставува националната рамка за квалификации, предвидува дека стручното образование и обука (COO) може да се обезбедат лице в лице, измешани или на далечина. Режимот на далечина може да се имплементира преку информатички и комуникациски технологии (ИКТ), но мора да обезбеди специјализантите да имаат пристап до соодветни средства и ресурси за нивниот успех.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Уредба-закон бр. 10-А/2020, од 13 март 2020 година (Decreto-Lei no 10-A/2020, de 13 de março) воспоставува исклучителни и привремени мерки во врска со епидемиолошката состојба на новиот коронавирус — COVID 19, кои се вклучени во ПОГЛАВЈЕ IV - Суспензија на наставни и ненаставни активности, член 9 - Суспензија на наставни и ненаставни и обучувачки активности, во точка 6 — Во задолжителна или сертифицирана професионална обука, имено дека во врска со професионалниот пристап и пракса, обуката **лице-в-лице може исклучително да се замени со обука на далечина**, кога тоа е можно и условите за оваа намена се во сила, со потребните прилагодувања и флексибилност на соодветните барања, предмет на овластување од надлежниот орган.

Од март 2020 година, задолжителна пандемија, на принуден и жален начин, до широко распространето усвојување на методологии за учење на далечина. Генералниот директорат за вработување и работни односи (ДГЕРТ) издава мислење за обука на далечина и професионална обука, не се квалификува да зајакне дека стратегијата за преминување од обука лице в лице кон обука за е-учење е соодветен облог, рече тој, земајќи го предвид прекилот на образовните активности и обуката лице в лице, со Уредба-закон бр. 10-А /2020 година, од 13 март. Сепак, DGERT предупреди дека оваа обврска треба да биде придружена со строго усогласување со барањата на сертификатот DGERT за обука за е-учење, во случај на ентитети сертифицирани од DGERT.

Затоа, националните закони не забрануваат онлајн часови/обука за почетен или континуиран кадар во Португалија. Сепак, тие наметнуваат некои услови овие класи/обуки да се сметаат за валидни, имено пристап до соодветни средства и ресурси за специјализантите.

На субјектите за обука не им треба овластување од DGERT или специфична сертификација за да развијат обука во форма на организација на далечина, но тие треба „ *гарантирате ниво на квалитет за овие интервенции идентично со она што го карактеризира тренингот лице-в-лице.*“ Ова значи дека не е доволно да се користат системи за видеоконференции или да се обезбедат прирачници за читање. Тоа значи многу повеќе од тоа: тоа вклучува да се има платформа за е-учење, адекватен педагошки модел, систем за таторство и оценување погоден за обука за е-учење.

Исто така, тоа значи да имате човечки ресурси со соодветна обука. Исто така, во овој контекст, кога се одлучуваат за овој нов начин на организирање обука, ентитетите мора да ја ажурираат својата документација во врска со сертификацијата DGERT, односно, преформулирајте ја и додадете ја документацијата во врска со компонентата за е-учење, која ќе биде достапна за подоцнежна ревизија на DGERT.

Ова соопштение за печатот, исто така, го споделува мислењето издадено од Националната агенција за квалификација и професионално образование (ANQEP), во однос на развојот на обука на далечина, во рамките на Националниот каталог за квалификации CataLog. Ако субјектот одлучи да ја спроведе својата тренинг активност на структуриран и редовен начин во овој формат, тој мора да ги исполни специфичните барања наведени во Рамката за квалитет на сертификација за обука на далечина, од суштинско значење за да се обезбеди ниво на квалитет на овие интервенции идентично со она што го карактеризира тренингот презентерски. Суштинските барања се човечките ресурси, процесите во развојот на обуката, педагошкиот модел, системот за таторство и оценување и Оперативната регулатива за обука. Предмети од практична природа и обука во работен контекст, имено затоа

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

што бараат употреба на специфични простори, инструменти и опрема, не може да се случи преку учење на далечина или симулирана практика со цел да се гарантира усогласеност. Сите други дисциплини продолжуваат да работат од далечина.

Certification is a recognition granted by areas of education and training, and there is no additional validation process for this form of organization.

- Професијата "Готвач" спомената на EQF и националната рамка за квалификации

Во Португалија, професијата „Готвач“ е достапна, во 3 нивоа NQF/EQF, имено Ниво 2, 4 и 5.

а) Ниво NQF/EQF – 2, Код – 811177, Област за образование и обука: 811 - Угостителство и ресторани, во следните квалификации/Модалитети на образование и обука:

КУРСЕВИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА (CEF) – за млади

- Референца за училишна обука - Курсеви за образование и обука 811177 Готвач, област за образование и обука: 811 - Угостителство и ресторани, Ниво NQF/EQF: Ниво 2; Вкупно кредитни поени: 50, Состојба на пристап: Помалку од 6 одделение;

обука во работен контекст (FCT) - Референтни за обука во работен контекст (FCT) - Курсеви за образование и обука, 811177 Кук, област за образование и обука: 811 - Угостителство и ресторани, NQF/EQF: Ниво 2 Вкупно кредитни поени: 10;

- ПРОФЕСИОНАЛНИ ВЕШТИНИ, Референца за технолошка обука - 811177 Готвач, Област за образование и обука: 811 - Угостителство и ресторани, Ниво: Ниво 2 | Вкупно кредитни поени: 84,25;

- Референца за обука за двојна сертификација - Курсеви за образование и обука, 811177 Готвач, област за образование и обука: 811 - Угостителство и ресторани, Ниво QNQ/QEQ: Ниво 2; Вкупно кредитни поени: 134,25.

EFA КУРСЕВИ /МОДУЛАРНА ОБУКА (EFA) – за возрасни

- Референца за училишна обука - Курсеви за образование и обука за возрасни, 811177 Готвач, област за образование и обука: 811 - Угостителство и ресторани, Ниво QNQ/QEQ: Ниво 2; Вкупно кредитни поени: 50;

обука во работен контекст (FCT) - Курсеви за образование и обука за возрасни, 811177 Готвач, област за образование и обука: 811 - угостителство и ресторани, Ниво NQF/EQF: Ниво 2; Вкупно Кредитни Поени: 134.25;

- Репер за училишни вештини - признавање, валидација и сертификација на вештини, 811177 Готвач, област за образование и обука: 811 - Угостителство и ресторани, Ниво NQF/EQF: Ниво 2 | Вкупно кредитни поени: 50;

- Референца за обука за двојна сертификација - признавање, валидација и сертификација на вештини, 811177 Готвач, област за образование и обука: 811 - угостителство и ресторани, NQF/EQF Ниво: Ниво 2; Вкупно кредитни поени: 134.25;

- 811177 Готвач, Образование и Област за Обука: 8111 - Угостителство и Ресторани, Ниво NQF/EQF: Ниво 2; Ниво 81177 Готвач, Област за образование и обука: 811 - Угостителство и ресторани;

б) Ниво QNQ/QEQ – 4, Код – 811183, ОБЛАСТ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА: 811 - Угостителство и ресторани, во следните квалификации

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

ПРОФЕСИОНАЛНИ КУРСЕВИ (СР) – за млади луѓе

•Референца за училишна обука - професионални курсеви, 811183 Техничар за кујна/пециво, Уредба-закон 55/2018, Област за образование и обука: 811 - Угостителство и ресторани, Ниво NQF/EQF: Ниво 4; Вкупно Кредитни Поени: 70;

о Рамка за обука на работното место (FCT) - Професионални курсеви, 811183 Техничар за кујна/пециво, Уредба-закон 55/2018, Област за образование и обука: 811 - Угостителство и ресторани, Ниво NQF/EQF: Ниво 4; Вкупно Кредитни Поени: 20;

•Референца за обука за двојна сертификација - професионални курсеви, 811183 Техничар за кујна/пециво, Уредба-закон 55/2018, област за образование и обука: 811 - угостителство и ресторани, Ниво NQF/EQF: Ниво 4; Вкупно Кредитни Поени: 198;

•811183 Техничар за Кујна/Пастирска Техничар, Образование и Област за Обука: 811 - Угостителство и Ресторани, Ниво NQF/EQF: Ниво 4; Вкупно Кредитни Поени: 128.

КУРСЕВИ за стажанти (СА) – за млади луѓе и возрасни до 29 години

- Референца за училишна обука - Курсеви за учење, 811183 Техничар за кујна/пециво, област за образование и обука: 811 - Хотелска и ресторанска индустрија, QNQ/QEQ Ниво: Ниво 4 | Вкупно кредитни поени: 70;

о Рамка за обука на работното место (FCT) - Курсеви за учење, 811183 Техничар за кујна/пециво, област за образование и обука: 811 - Хотелска и ресторанска индустрија, Ниво NQF/EQF: Ниво 4; Вкупно кредитни поени: 20;

•Референца за обука за двојна сертификација - Курсеви за стажирање, 811183 Техничар за кујна/пециво, област за образование и обука: 811 - Хотелска и ресторанска индустрија, NQF/EQF Ниво: Ниво 4; Вкупно кредитни поени: 198;

•Референца за технолошка обука -811183 Техничар за кујна/пециво, област за образование и обука: 811 - Хотелска и ресторанска индустрија, Ниво NQF/EQF: Ниво 4; Вкупно кредитни поени: 128.

КУРСЕВИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА (ЦЕФ) - млади

•Референца за обука во училиштата - Курсеви за образование и обука, 811183 Техничар за кујна/пециво, област за образование и обука: 811 - Хотелска и ресторанска индустрија, Ниво NQF/EQF: Ниво 4 | Вкупно кредитни поени: 70;

о Референца за обука во работен контекст (FCT) - Курсеви за образование и обука, 811183 Техничар за кујна/пециво, област за образование и обука: 811 - Хотелска и ресторанска индустрија, Ниво NQF/EQF: Ниво 4; Вкупно кредитни поени: 20;

•Референца за обука за двојна сертификација - Курсеви за образование и обука, 811183 Техничар за кујна/пециво, област за образование и обука: 811 - угостителство и ресторани, NQF/EQF Ниво: Ниво 4; Вкупно кредитни поени: 198;

•Референца за технолошка обука -811183 Техничар за кујна/пециво, област за образование и обука: 811 - Хотелска и ресторанска индустрија, Ниво NQF/EQF: Ниво 4; Вкупно кредитни поени: 128;

ЕФА КУРСЕВИ /МОДУЛАРНА ОБУКА (ЕФА) – за возрасни

•Референца за училишна обука - Курсеви за образование и обука за возрасни, 811183 Техничар за кујна/пециво, област за образование и обука: 811 -

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Хотелска и ресторанска индустрија, NQF/EQF Ниво: Ниво 4; Вкупно кредитни поени: 70;

о Референца за обука на работното место (FCT) - Курсеви за образование и обука за возрасни, 811183 Техничар за кујна/пециво, област за образование и обука: 811 - индустрија за хотели и ресторани, ниво NQF/EQF: Ниво 4; Вкупно Кредитни Поени: 20;

- Референца за обука за двојна сертификација - Курсеви за образование и обука за возрасни, 811183 Техничар за кујна/пециво, област за образование и обука: 811 - индустрија за хотели и ресторани, NQF/EQF Ниво: Ниво 4; Вкупно Кредитни Поени: 198;

- Референца за технолошка обука - 811183 Техничар за кујна/пециво, област за образование и обука: 811 - Хотелска и ресторанска индустрија, Ниво NQF/EQF: Ниво 4; Вкупно кредитни поени: 128;

- Основни компетенции за образование и обука на возрасни – средно ниво;

- 811183 Техничар за кујна/пасичар, област за образование и обука: 811 - Хотелска и ресторанска индустрија, NQF/EQF Ниво: Ниво 4;

- Референца за обука за двојна сертификација - признавање, валидација и сертификација на вештини, 811183 Техничар за кујна/пециво, област за образование и обука: 811 - Угостителство и ресторани, NQF/EQF Ниво: Ниво 4; Вкупно Кредитни Поени: 198

в) Ниво NQF/EQF – 5, Код – 811183, ОБЛАСТ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА: 811 - Угостителство и ресторани, во следните квалификации:

КУРС ЗА ТЕХНОЛОШКА СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈА (СЕТ)

- Референца за училишна обука 811287 Техничар Специјалист за менаџмент и производство на кујна, област за образование и обука: 811 - Угостителство и ресторани, Ниво NQF/EQF: Ниво 5; Вкупно кредитни поени: 15;

- Референца за технолошка обука, 811287 техничар специјалист за менаџмент и производство на кујна, област за образование и обука: 811 - угостителство и ресторани, Ниво NQF/EQF: Ниво 5; Вкупно кредитни поени: 91,5;

- 811287 Техничар Специјалист за Управување со Кујната, Образование и Област за Обука: 811287 - Угостителство и Ресторани, Ниво NQF/EQF: Специјалист за Техничар во Кујнски менаџмент и Производство, Образование и Област за Обучување: 811 - Угостителство и Ресторани: Ниво 5; Вкупно кредитни поени: 15;

ЧИРАК/СТАЖАНТ +

- Референца за училишна обука 811287 Техничар Специјалист за менаџмент и производство на кујна, област за образование и обука: 811 - Угостителство и ресторани, Ниво NQF/EQF: Ниво 5; Вкупно кредитни поени: 15;

о Рамка за обука на работното место (FCT) - Aprendizagem+, 811287 техничар специјалист за управување и производство на кујна, област за образование и обука: 811 - угостителство и ресторани, ниво NQF/EQF: Ниво 5; Вкупно Кредитни Поени: 15

- Референца за обука за двојна сертификација - Aprendizagem+, 811287 техничар специјалист за управување и производство на кујна, област за образование и обука: 811 - угостителство и ресторани, ниво NQF/EQF: Ниво 5; Вкупно Кредитни Поени: 106.5;

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

МОДУЛАРНА ОБУКА

- Референца за обука за двојна сертификација - модуларна обука, 811287 техничар специјалист за управување и производство на кујна, област за образование и обука: 811 - индустрија за хотели и ресторани, ниво на NQF/EQF: Ниво 5 | Вкупни кредитни поени: 106,5.
- Референца за обука за контекст на работа (FCT) - Модуларни формации, 811287 техничар специјалист за управување и производство на кујна, област за образование и обука: 811 - угостителство и ресторани, ниво NQF/EQF: Ниво 5.

1.2. Онлајн искуства за квалификација на професијата „Готвач„

Во Португалија беа преземени значителни мерки на национално ниво во областа на образованието и обуката во контекст на пандемијата КОВИД-19 што резултираше со серија акти кои ги регулираат процесите како следува:

- Уредба-закон бр. 22-D/2021, од 22 март – воспоставува исклучителни и привремени мерки во врска со пандемијата КОВИД-19 во областа на образованието;
- Уредба-закон бр. 22/2020, од 16 мај – ги менува исклучителните и привремените мерки во врска со пандемијата КОВИД-19;
- Декрето-закон бр. 20-H/2020, од 14 мај – воспоставува исклучителни мерки за организација и функционирање на едукативни и тренинг активности, во рамките на пандемијата КОВИД-19;
- Уредба-закон бр. 14-G/2020, од април 13 – воспоставува исклучителни и привремени мерки во областа на образованието, во рамките на пандемијата КОВИД-19;
- Уредба-закон бр. 10-A/2020, од 13 март - воспоставува исклучителни и привремени мерки во врска со епидемиолошката состојба на новиот коронавирус – КОВИД 19
- Резолуција на Советот на министри бр. 10-A/2020, од 13 март - одобрува збир на мерки во врска со епидемиолошката состојба на новиот коронавирус – КОВИД 19.

Во последните години беше усвоена и друга легислатива. не само како одговор на предизвиците со кои се соочи за време на пандемијата во секторот за стручно образование и обука, но, исто така, во обид да се олесни дигиталната трансформација на секторот за образование и обука:

- 246/2022 Ordinance, од 27 септември – ја создава втората фаза од програмата «Employment + Digital 2025», програма за професионална обука во дигиталната област;
- 31 јануари – го регулира создавањето и организацијата и функционирањето на центрите специјализирани за квалификација на возрасни;
- 194/2021 година, од 17 септември – дефинира модели на дипломи и сертификати во електронски формат за образовни и обуки понуди во основното и средното образование;
- Португалската повелба за човекови права во дигиталната ера (Lei no 27/2021, de 16 de maio);
- 23/2021 Декрет-закон, од 22 март – го одредува прекилот на валидноста на декретните закони објавени помеѓу 1986 и 1991 година;

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

- „Нормативна наредба бр. 10-А/2021, од 22 март – го одредува одобрувањето на Регулативата за надворешни тестови за оценување и тестови за еквивалентност на присуство на основно и средно образование за учебната 2020/2021 година;
- „наредба бр. 3262-А/2020, од 12 март – процедури за планирање за мрежата на двојни понуди за обука за сертификација, имено курсеви за младинско образование и обука (CEF), Професионални курсеви (CP) и курсеви со свои двојни планови за сертификација (CPP);
- 250-А/2020, од 23 октомври – ја создава дигиталната програма Jovet+, програма за обука за стекнување вештини во дигиталната област;
- ординација бр. 198/2020 година, од 18 август – ја одобрува општата регулатива за специјални натпревари за носители на курсеви за двојна сертификација на средно ниво и специјализирани уметнички курсеви за регистрација и запишување во приватни високообразовни установи;
- 183/2020 Ordinance, од 5 август – ги создава курсевите за португалски јазик домаќин (PLA), како и правилата што ја регулираат нивната организација, работа и сертификација;
- 359/2019 Уредба, од 8 октомври – го регулира модалитетот на учење на далечина, предвиден во Уредбата-закон бр. 55/2018, од 6 јули;
- нарачка бр. 6954/2019, од 6 август – ги воспоставува упатствата што ја регулираат интервентната програма за млади луѓе кои се откажале од образовниот систем и се изложени на ризик од социјална исклученост, наречена «Second Opportunity»;
- Нарачка бр. 1088/2019, од 31 јануари (Despacho no 1088/2019, de 31 de janeiro) – ја создава и регулира динамичката референтна рамка за дигитална компетентност (QDRCD);

На 29 ноември 2023 година, Националната агенција за квалификација и професионално образование (ANQEP) го презентираше процесот на преформулирање и ажурирање на Националниот каталог на квалификации (CNQ). Овој проект, кој вклучува неколку фази и широк опсег на сектори на португалското општество, имено **Секторските квалификациски совети (CSQ)**, има за цел да изгради рамка за обука способна да одговори на новите технолошки трансформации и новите квалификациски потреби што произлегуваат од нив. Прилагодувањето на предизвиците на иднината и непредвидливоста што е својствена за нив бара поголема обука за вештини поврзани со доживотното учење.

Законски измени на CNQ

- Автономизација на ниво 5 и зајакнување на средните квалификации
- Флексибилност во пристапот до модалитетите и можност за нивно комбинирање
- Автономија на тимовите на Центрите за квалификација и ентитетите за обука

Национален каталог на квалификации CNQ

Тоа е динамичен инструмент, за стратешко управување со квалификации за двојна сертификација, на не повисоки – Н2, Н4, Н5 на NQF, признати на европско и меѓународно ниво

- Ги регулира модалитетите за двојна сертификација на SNQ, наменети за млади и возрасни

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

- Ја промовира ефективност на јавното, националното и европското финансирање за обука (пристап до FSE)
- Гарантира јавна, бесплатна и формална понуда за обука
- Интегрира единствени референци во однос на технолошката компонента на квалификациите
- Го разликува резултатот – Квалификација – од начините за постигнување на овој резултат – обука, RVCC и признавање на странски титули
- Дозволува капитализирање на единиците за компетенции и флексибилност помеѓу модалитетите

Дополнителни мерки за ажурирање на CNQ

- законски измени
- создавање на кратки и средни правци (PCMD)
- нова методологија за дизајнирање на квалификации
- нова референца на клучните вештини за образование и обука на возрасни - основно ниво

Начини со кратко и средно времетраење (PCMD)

- Побрз одговор на потребите за професионално ажурирање и преквалификација
- Дозволете автономна сертификација
- Тие можат да профитираат од добивање квалификација

Нова методологија за дизајнирање на квалификации

- Квалификации засновани на исходи од учењето, а не на содржина за обука
- Упатувањето на вештините станува основен елемент на квалификацијата
- Претставува и воведува промена на парадигмата во обуката, усогласена со европските препораки

Нова референца на клучните вештини за образование и обука на возрасни

- Првиот целосно усогласен со новата методологија (UC)
- Со повеќе актуелни вештини, поинклузивни
- Одговара на возрасни со многу ниско ниво на писменост

Тековниот национален каталог на квалификации (CNQ)

- 392 квалификации
- 45 области на образование и обука
- 4069 UC
- 8670 UFCD (25h и 50h)
- 41 краткорочни и среднорочни обуки

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

EQF/NQF нивоа	Бр. NQF Квалификации
2	110
4	231
5	51

Мапирање на квалификациите предложени за новиот CNQ

NQF нивоа на квалификација	Постоечки квалификации во CNQ	Предложени квалификации во новиот CNQ
Ниво 2	110	38
Ниво 4	231	164
Ниво 5	51	92
ВКУПНО	392	294
	PCMD во QNQ	PCMD Предлози
	41	60

Главните предизвици за ажурирање на CNQ

- Промена на моделите на организација за обука
- Приспособување на механизмите за финансирање на заедницата
- Адаптација на ИТ системи за поддршка на евиденцијата за сертификација за обука (SIGO)
- Обука на обучувачи и наставници за практики за обука насочени кон вештините

- *Идентификувани бариери при истражување*

Сите овие покажуваат дека потребата од реформи во системот за СОО е препознаена на државно ниво и соодветните регулативи се усвојуваат по потреба за водење на процесот. Така, главните тешкотии и бариери идентификувани за време на истражувањето пред целосното препознавање на виртуелната практична обука беа: дозволеният процент на активности за учење доставени преку Интернет и задолжителната проценка во присуство. Сепак, тие би можеле да се надминат со процедурите за признавање и валидација усвоени во земјата.

Така, предизвиците во Португалија покрај прописите, споделени од засегнатите страни беа поврзани со:

- Недостаток на опрема: некои луѓе немаа пристап до опремата потребна за одржување на онлајн часовите и спроведување на пракса за обука во нивниот дом, како што е компјутер, стабилна интернет конекција и добро опремена кујна (бидејќи практиката беше поврзана со готвењето);
- недостаток на мотивација: учењето да се готви онлајн се чинеше дека е предизвик бидејќи бара самодисциплина и мотивација;
- Недостаток на интеракција: онлајн часовите се покажаа како помалку интерактивни од часовите лице-в-лице, главно поради ограничувањата на технологиите, и го отежнува учењето, особено за луѓето кои најдобро учат преку интеракција со другите;

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

- недостаток на компјутерски вештини: некои луѓе можеби ги немаат потребните компјутерски вештини за да следат онлајн курс;
 - недостаток на пристап до Интернет: некои луѓе можеби немаат пристап до интернет. Ова може да се должи на фактори како локација, приход или недостаток на инфраструктура;
 - Недостаток на финансиска поддршка: онлајн часови за готвење може да биде скапо ако учениците треба да ги задоволат сите потребни производи и материјали за практични лекции од свои пари. Ова може да биде пречка за луѓето со буџет итн.
- *Предности и недостатоци на воведување на виртуелна практична обука во кулинарски уметности обука во земјата*

За време на заклучувањето на пандемијата, далечинското работење стана задолжително. Јавните и приватните субјекти во областа на обуката и сите компании на кои им требаат активности за обука за своите работници, мораа да се прилагодат на новото време. Обуката на далечина стана не само опција, туку и единствена опција за активности за обука. Тоа беше предизвик кој претставуваше нови тешкотии, но се научија и нови лекции. Тимовите научија да комуницираат без сите да седат еден до друг. Обуката на далечина е модалитет кој се повеќе се користи поради неговата леснотија на пристап и дифузија. Дополнително, трошоците што вообичаено се бараат во активностите за обука се значително намалени додека се овозможува персонализирана форма.

Една од главните причини за усвојување на овој модалитет од страна на организациите е поврзана со растојанието, бидејќи му овозможува на приправникот да ја спроведе обуката од која било локација. Врз основа на неодамнешните студии, сега е во јавна сопственост дека употребата на ИТ алатки го зголемува задржувањето на знаењето за 25% до 60%, бидејќи приправникот е повеќе вклучен, фокусиран и приемчив.

Покрај можноста за пристап преку повеќе уреди, зајакнувајќи ја неговата пристапност, е-учењето овозможува конзистентност во презентираниите содржини бидејќи тие се пренесуваат подеднакво на сите специјализанти, нешто што никогаш нема да се случи со реализација на повеќе сесии лице-в-лице. Постојат многу различни фактори кои можат да ги направат активностите за обука различни, и покрај тоа што имаат иста педагошка содржина.

Исто така, овозможува да се намалат трошоците за обука, бидејќи тоа се изведува без потреба од физички простор. Од друга страна, тоа му овозможува на приправникот да врши учење со свое темпо. Според некои студии, специјализантите го намалуваат времето на учење за 40% до 60% во споредба со традиционалниот тренинг лице-в-лице.

Обуката на далечина ви овозможува да достигнете целна публика која е географски оддалечена од вас и од организацијата, бидејќи овозможува пристап насекаде. Одликувајќи се со намалени трошоци во споредба со обуката лице в лице, тоа е решение со пониска цена што се повеќе го користат организациите и специјализантите. Исто така, важно е да се истакне дека ова е допир на модерноста. Поради својот потенцијал, обуката на далечина им овозможува на организациите да заземат иновативна позиција во однос на другите „играчи“ на пазарот.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Во случај на виртуелна практична обука во кулинарски уметности обука ги наоѓаме овие предности, сепак треба да се има на ум дека како што е обука која бара сет на опрема, работните инструменти и материјали, трошоците се повисоки и бара збир на материјални, физички барања и финансиски за негово спроведување.

Кога зборуваме за обесправените групи како што се оние кои живеат во оддалечени области, лицата со посебни потреби, недостатоците се поочигледни и збир на физички, потребна е материјална и финансиска поддршка за да можат да имаат пристап до обуки во согласност со одредбите на Агендата за вештини за Европа, да се осигура дека правото на обука и доживотно учење станува реалност низ Европа, од градови до најоддалечените рурални области, со цел да се постигнат целите за зголемување на учеството на младите и нискоквалификуваните возрасни лица во активностите на доживотното учење.

2. Предлози за промени кои овозможуваат имплементација на виртуелни курсеви за обука за професијата “Готвач”

Општо земено, португалскиот СОО систем е флексибилен во однос на различните форми и нивоа на квалификација во секоја професионална област. Спаѓа во концептот на Националниот систем на квалификации воспоставен во земјата и постојано се развива следејќи ги европските и националните приоритети и политика.

Цели на Националниот систем на квалификации

Целите за создавање на Националниот систем за квалификации во Португалија се разновидни. Во голема мера, овие цели се во согласност со патоказот на очекувањата теоретски поврзани со конституирањето на квалификациите. Важно е да се задржат само некои од овие цели.

- I. да се зајакне интеграцијата на образованието и понудите за обука во општите и стручните области,
- II. Воспоставување на механизми за пристап до сертификација на училиште и стручни вештини стекнати преку неформални и неформални.
- III. Олеснување на пристапот до квалификација во контексти за доживотно учење, промовирање на флексибилноста на понудата преку нејзината модуларизација во автономно сертифицирани и големи краткорочни единици.
- IV. Квалификувајте ги механизмите за следење и следење на квалитетот на курсевите за образование и обука запишани во Националниот систем за квалификации.
- V. Промовирање на релевантноста, сертификацијата и признавањето на обезбедувањето образование и обука, вклучително и зајакнување на неговата артикулација со потребите на продуктивното ткиво.
- VI. Зајакнување на интеграцијата помеѓу академските и двојните патеки за сертификација, особено преку продлабочување на механизмите на пропустливост и артикулација на компетенциите.

Главни инструменти на Националниот систем за квалификации

Како што е наведено погоре, постигнувањето на целите наведени погоре е тесно поврзано, од една страна, со појавата на нов институционален модел, а од друга страна, за развој на некои инструменти, вклучувајќи:

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

- Референци за обука;
- Краткотрајните единици за обука (UFCD);
- Доказ за квалификации;
- Признавање, валидација и сертификација на компетенции (RVCC);
- Двојна сертификација;
- Ентитети на Националниот систем на квалификации;
- Брошура за индивидуална компетентност
- Националниот каталог на квалификации
- Националната рамка на квалификации

Референци за обука

Референците за обука одговараат на збир на информации што ја водат организацијата и развојот на обуката, во зависност од професионалниот профил или поврзаната референтна рамка, наведено во Националниот каталог за квалификации (NQC).

Референците за обука ја идентификуваат референтната ознака, нивото на квалификација, областа на образованието /обуката, маршрутата за обука и модалитетите за обука во кои тие можат да се развијат. Тие, исто така, го интегрираат излезниот профил, организацијата на референцата за обука, методологиите за обука, развојот на основната обука и технолошката обука и предлогот за дидактички ресурси.

Единиците за обука

Единиците за краткорочна обука (UFCD) се единици за учење, способни за автономна сертификација и интеграција во еден или повеќе курсеви за обука наведени во Националниот каталог за квалификации (NQC), овозможување на стекнување на сертифицирани вештини. Технолошката обука е структурирана во UFCD со времетраење од 25 или 50 часа. UFCD се дефинира според неговото име, времетраење, цели и содржина.

Доказ за добивање на квалификација

Доказот за добивање квалификација предвидена во Националниот квалификациски каталог се врши преку диплома за квалификација. Дипломата за квалификација мора да го означи соодветното ниво на квалификација, според NQF и, кога е применливо, професионалната дејност за која е стекната квалификација, според NQC.

Завршувањето на една или повеќе краткорочни единици за обука (UFCD) на референците за обука на NQC, што не дозволува веднаш квалификација или завршување на процесот на признавање, валидација и сертификација на компетенции, се докажува со сертификат за квалификации.

Заклучокот со употреба на сертифициран курс за обука кој не е вклучен во NQC се докажува со сертификат за професионална обука.

Дипломите и сертификатите ги издаваат субјектите за обука кои ја интегрираат мрежата на Националниот систем на квалификации (NSQ).

Признавање, валидација и сертификација на компетенции (RVCC)

RVCC е процес кој му овозможува на поединецот со најмалку 18-годишна возраст признавање, валидација и сертификација на вештини стекнати и развиени во текот на животот (неформално и неформално учење).

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Двојна сертификација

Двојната сертификација одговара на признавање на компетенции за извршување на една или повеќе професионални активности и училишна квалификација, преку диплома за квалификација. На овој начин е можно да се посетуваат курсеви за почетна обука за двојна сертификација, активности за „континуирана обука со двојна сертификација“, што одговараат на референци за обука или единици за краткорочна обука интегрирани во NQC, развиена од страна на субјекти за обука сертифицирани за таа цел или од признати образовни установи, кои во исто време даваат професионална и академска квалификација. Двојната сертификација е применлива за професионалните активности интегрирани во NQC или на курсевите за обука или во процесите на RVCC.

2.1. Идентификација на засегнатите страни

Ентитети на Националниот систем за квалификации

Структурата на Националниот систем за квалификација - NQS во суштина се заснова на следните ентитети:

- **Националната агенција за квалификација и професионално образование,**

ИП е јавен институт интегриран во индиректната администрација на државата, со административна, финансиска и педагошка автономија.

АП ANQEP има заеднички надзор и надзор на министерствата за образование и за труд, солидарност и социјално осигурување, во координација со Министерството за економија. Мисијата на оваа Агенција е да придонесе за подобрување на нивоата на квалификации на младите и возрасните во Португалија, промовирајќи и зголемена побарувачка за академски и професионални квалификации (двојна сертификација), на неуниверзитетско ниво, и понуда на почетно и доживотно учење кое е широко привлечно, квалитетно и релевантно за пазарот на трудот (Уредба-закон бр. 36/2012, од 15 февруари).

Според Националниот систем на квалификации, ANQEP IP ги има следните должности:

- а) Дизајнирање и трајно ажурирање на Националниот каталог на квалификации, инструмент кој ги регулира квалификациите за двојна сертификација на неповисоко ниво;
- б) Регулирање и насочување на понудата на образование и стручна обука со двојна сертификација наменета за млади и возрасни, понуда на специјализирано уметничко образование и систем на препознавање, валидација и сертификација на компетенции (RVCC), и на училишно и на професионално ниво, наменети за возрасни;
- в) Промовирање и гарантирање на потребните информации и уреди за насоки, комплементарноста и флексибилноста на образованието и професионалните системи за обука и квалитетот на гореспоменатите понуди, во врска со другите субјекти одговорни за овие прашања;
- г) Координирање на дизајнот на патеки, развој на наставни програми и специфични методологии за двојно сертифицирање на стручното образование и обука наменети за млади и возрасни лица и RVCC процесите;
- е) Учествуваат во развојот на иницијални и континуирани референци за обука за наставници, обучувачи и други професионалци вклучени во квалификацијата на младите и возрасните;

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

f) Придонесува за меѓународната споредливост на квалификациите и мобилноста помеѓу системите за образование и стручна обука на млади и возрасни, преку механизми за претставување и соработка на европско и меѓународно ниво.

ANQEP IP е исто така одговорен за управување со мрежата на центри за квалификација и стручно образование, за организирање и рационализирање на понудата за обука, следење на системот и за информации и насоки за квалификација и вработување.

• **Секторијалните совети за квалификација (CSQ)**, регулирани со наредба бр. 6345/2020, 16 јуни, се советодавни тела кои го поддржуваат ANQEP, IP во ажурирањето на Националниот каталог на квалификации, кои како своја главна задача имаат идентификација на стратешки и суштински квалификации за различните сектори на економијата како одговор на предизвиците на пазарот на трудот.

Од CSQ зависи:

- Идентификација на потребите за ажурирање на CNQ, во зависност од специјализираното техничко знаење што го имаат за секторот или професионалната активност што ја претставуваат;
- Презентирање на предлог за вклучување, исклучување или промена на квалификациите на ANQEP, IP и дајте мислење за предлозите презентирани од ANQP, IP;
- Поддршка ANQEP, IP во дизајнот на квалификациите, врз основа на методолошките упатства дефинирани од него;
- Олеснување на артикулацијата со релевантните субјекти во секој сектор на економска активност или професионална дејност;
- Мобилизирање на напорите, во соработка со ANQEP, IP, за подобрување и ширење на работата спроведена во рамките на CSQ;
- Промовирање на CNQ како стратешки инструмент на Националниот систем за квалификации и придонесување, заедно со ANQEP; IP, за негов континуиран развој и подобрување.

Центрите Qualifica - обезбедуваат младите и возрасните да се упатат на модалитетите на обука, признавањето и потврдувањето на компетенциите за целите на позиционирање во образованието и обуката, како и признавање, валидација и сертификација на стекнати вештини во текот на животот. Центрите Qualifica се центри специјализирани за квалификација на возрасни кои имаат за цел да промовираат доживотно учење и подобрување на препораките, и училишни и професионални кај населението, вреднување на индивидуалните патеки на секој човек. Овие центри преземаат одлучувачка улога во насочувањето и насочувањето на возрасните кон патеките за квалификација врз основа на комплементарноста помеѓу признавањето, валидацијата и потврдувањето на компетенциите и присуството на сертифицирана обука, во зависност од профилите и потребите на поединците (Уредба бр. 62/2022, од 31 јануари).

• **сертифицирани лица за обука, со правен субјект**

Јавни или приватни субјекти со формално признавање од страна на Генералниот директорат за вработување и работни односи (ДГЕРТ) дека имаат соодветни вештини, средства и ресурси за развој на активности за обука во одредени области на образование и обука.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Овие субјекти имаат ресурси и технички и организациски капацитет да развијат процеси поврзани со обуката, предмет на евалуација и официјално признавање во согласност со реперот за квалитет утврден за оваа намена.

- **Училишта** - мрежа на јавни и приватни образовни установи, која вклучува основни и средни образовни установи, професионални училишта и приватни и кооперативни образовни установи. Оваа мрежа на училишта нуди професионални курсеви, курсеви за младинско образование и обука, курсеви за образование и обука за возрасни и сертифицирана модуларна обука. Специјализирани уметнички курсеви и курсеви за технолошка специјализација, исто така, може да се развијат во јавните образовни установи и во приватни и кооперативни образовни установи.
- **EEFP** - Професионални центри за обука, мрежа на центри за обука директно управувани и заеднички управувани од Instituto do Emprego e Formaçao Profissional, IP, кој нуди курсеви за стажирање, курсеви за технолошка специјализација, курсеви за образование и обука за возрасни и сертифицирана модуларна обука.

2.2. Чекори што треба да се преземат за официјално признавање на виртуелното практично СОО –

Според информациите споменати погоре, особено во однос на официјалното признавање, Проанди како центар за стручно образование и обука со сертифицирани области за обука, вклучувајќи ја и обуката за готвење, можеме да побараме од надлежните субјекти да го сертифицираат курсот и да го вметнат во каталогот на националните квалификации.

Друга идеја е, овој курс за обука за стручно образование и обука VET@HOME, доколку биде одобрен од надлежните органи, би можел да биде вклучен и во нашиот професионален курс во системот за учење, ниво IV, ОБРАЗОВАНИЕ И ОБРАЌАЊА ЗА ОБУКА: 811 - Управување со хотели и ресторани, шифра 811183, Техничар за готвење и пециво.

Треба да се напомене дека ако имаме намера да го организираме овој курс приватно, тоа може да се направи целосно онлајн, специјализантите добиваат сертификат за професионална обука издаден преку SIGO платформата (Систем за информации и управување со понуда за едукација и обука).

Сепак, курсот за систем за учење како што го прави Proandi, но со цел да се направи целосно виртуелно, мора:

- Испраќање информации за курсот што треба да се одобри и педагошки инструменти и евалуација до ANQEP и IEFEP - Институт за вработување и стручна обука, под надзор на Министерството за труд, солидарност и социјална сигурност и барање анализа за вклучувањето на овој предмет во национален каталог за квалификации;
- Почекајте одобрение и конечен збор од ANQEP (Националната агенција за квалификација и професионално образование) која го координира спроведувањето на политиките за образование и професионална обука за млади и возрасни и обезбедува развој и управување со системот на препознавање, валидација и сертификација на вештините. По анализата од ANQEP, може да биде предмет на одобрување или не на состанок со советот на Секторските совети за квалификација (CSQ) во областа за обука на курсот;
- Соопштение за одобрување или евентуални промени на Проанди, за да може да се одобри во националниот каталог на квалификации.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

2.3. Предлози за промена

Во случајот кај Проанди, она што би можело да биде предмет на промена би било фактот што обуката VET@HOME, според модулите, лично ги заменила Единиците за краткорочни обуки (од 25 или 50 часа) и се изведувале целосно на далечина. . На пример, модулот што го развивме „Супи“ може да се примени на професионалниот курс „Техничар за готвење и колачи“, во втора академска година, во рамките на UFCD Confeção de Sopas (Правење супи), одржувајќи ги формите на оценување, но користејќи виртуелни ресурси .

Друг предлог ќе биде да се вметне курсот во хибриден систем, со оптоварување на онлајн курсеви, вклучувајќи практични сесии, и компонента лице-в-лице (вклучувајќи проценка) на крајот од модулот.

За да се вметне курсот целосно онлајн, постојат одредени ограничувања во однос на вкупните часови на курсот, така што во случајот со Проанди, бројот на часови треба да биде што е можно поблизок до нашиот национален каталог на квалификации.

2.4. Исцртување на патишта за препознавање на резултатите од практичната обука во режим на далечина

За да побараат можно ажурирање на курсот на далечина, во рамките на опсегот на СОО, како што е споменато, субјектите мора да контактираат со IEFП - Институтот за професионално вработување и обука, да побараат овластување со оправдување за спроведување на UFCD од далечина.

Како што беше предвидено во фазата на пандемијата на СОВИД-19, задолжително е субјектите кои користат обука преку Интернет да мора да ги чуваат сите докази (отпечатоци за време на сите часови на обука, регистрација на платформата за список за присуство и верификација на времето поминато на платформата).

3. Акционен план за имплементација на промени во законодавството (наставни програми/програми) во СОО и образование на возрасни (ИСОО и ЦСОО).

Активности	Одговорен институт	Предвидено време за имплементација	Очекувани резултати
Подготовка на онлајн курс за практична обука препознавање и изработка на потребната документација			
Креирање на наставна програма и прилагодување кон реалноста на системот за стручно образование и обука и Проанди	Проанди	2 месеци	Приспособена наставна програма VET@HOME, според постоечките методологии во курсевите на системот Apprentchip, но за онлајн курс за обука.
Испраќање на потребната	IEFP - Институт за вработување и	5 месеци	Собрана и проверена потребна и правилна

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

документација до надлежните органи за презентирање на предлогот	професионална обука АНКЕП - Национална агенција за квалификација и професионално образование		документација пред да се испрати до субјектите
Очекување размислувања и анализи од надлежните органи	IEFP - Институт за вработување и професионална обука АНКЕП - Национална агенција за квалификација и професионално образование	5 месеци	Вклучете можни промени по анализата во однос на наставната програма и структурата на курсот
Спроведување на курсот во институцијата, според дефинираното	Проанди	По позитивна анализа од надлежните субјекти	Работа со националните субјекти за спроведување на променит

4. Очекувано влијание од спроведените промени

По предложените активности може да се очекуваат 2 можни сценарија:

Опција 1 „Предложените реформи/промени се одобрени

- Позитивно влијание:

Доколку курсот биде одобрен од надлежните органи, тоа ќе биде многу значајна промена за образовниот и професионалниот систем во Португалија, кој целосно се изучува виртуелно. Тоа значи и дека одговорните органи се отворени за правење промени и прилагодување на виртуелната реалност која постои во светот, сè поприсутна особено по пандемијата КОВИД-19. За центрите за обука за стручно образование и обука, ова е многу позитивно, бидејќи тие ќе имаат повеќе понуда за обука за специјализанти кои сакаат да добијат квалификација за готвач, но можат да ги исполнат барањата само преку Интернет.

- Ефект врз административниот товар за физички и правни лица:

Вклучување на промени во системот на квалификации кои би можеле да доведат до процеси кои одземаат повеќе време во однос на администрацијата и приспособливоста на надлежните институции и повеќе време за прилагодување на новите ресурси и методологии.

- Потенцијални ризици:

Фактот дека курсевите се изведуваат целосно од далечина можеби нема да ги опфати луѓето со помалку технолошки ресурси и кои не можат или разбираат како да пристапат до курсот.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Опција 2 „Предложените реформи/промени не добиваат поддршка и не се одобрени“

- Негативно влијание:

Неуспехот да се одобри значи дека проектните партнери не се во можност да го имплементираат овој тип на курсеви во нивната понуда за обука, неуспехот да се усогласат со критериумите за дигитален развој.

- Мерки за корекција:

Предложете нови мерки за промена на курсот што може да го задоволат она што националните власти го сакаат и имаат намера.

- Можни решенија:

И покрај тоа што не е одобрен, Проанди и партнерите можат да го применат овој курс на сесиите на UFCO за техничар за готвење и тесто, што одговара на модулите развиени во проектот за да се спроведе тест за да се потврдат предлозите за подобрување според повратните информации од учесниците и обучувачите.

5. Потенцијал на апликацијата VET@HOME во земјата

Иако системот за е-учење во Португалија веќе постоеше пред пандемијата КОВИД-19, беше неопходно значително да се променат процедурите и методологиите за субјектите брзо да се прилагодат на промените што ги наметна ситуацијата.

Фактот дека курсот може да постои целосно онлајн и во област што првично не би била возможна, го покажува огромниот капацитет на субјектите да се прилагодат на екстремни околности и да бидат подготвени да се соочат со нови можни ситуации кои не дозволуваат курсеви лице в лице. Модулите беа развиени од страна на партнерите, во област за обука каде што има многу практични сесии, но со оглед на методите, инструментите и методологиите наметнати од проектот, можно е да се доставуваат онлајн врз основа на платформа што го поддржува, што овозможува обуката да допре до сите различни целни публики. Станува збор за иновативен проект, каде се претставени иновативни методи кои го промовираат квалитетот на наставата и професионалната обука.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Северна Македонија

1. Анализа на националната ситуација

1.1. Национална легислатива

Присуството на ИКТ во образованието донесе значителни промени во процесот на учење – настава. Е-учење е постигнување на значење во овој интернет свет поради очигледните предности на било каде во секое време учење, да се постигне недостижна. Во денешно време, најголем дел од напорите во областа на е-учењето се насочени кон образовната употреба на ИКТ на сите нивоа во системот за едукација. Во последните две децении, постојан императив на наставниците и професорите беше да воведат употреба на ИКТ во образовниот процес.

Стратегијата за образование и Акциониот план 2018-2025 година усвоен во Севернасеверна македонија вклучува поглавја за образование, стручно образование и образование на возрасни. Владата има за цел да ја зголеми атрактивноста, квалитетот и релевантноста на СОО, да воведат стандарди засновани на резултатите од учењето и информациите за пазарот на трудот, зголемување на учењето базирано на работа (WBL) и инвестирање во човечки и инфраструктурни ресурси. Учењето на возрасните е препознаено како клучно за подобрување на целокупното образование на работоспособното население. Стратегијата дава приоритет на развојот на флексибилни, модуларни понуди за образование и обука за возрасни, валидација на неформално и неформално учење (VNFIL) и активности за подигање на свеста.

Законот за стручно образование и обука усвоен во 2006 година е главната правна рамка за СОО во Севернасеверна македонија. Во 2021 година беше подготвен нов нацрт и поднесен на јавна консултација. Главните промени се однесуваат на подобри начини за вклучување на учениците со посебни потреби, зголемени нивоа на учење засновано на работа и образование засновано на пракса и посебно поглавје за регионалните кадарни центри (RVETCs). Тие ќе бидат во фокусот на напорите за реформи на СОО во наредните години. Од RVETC се очекува да ги вклучат и учениците со посебни потреби и учениците на кои им треба повторно вештини и усовршување. Од нив се очекува да ги оптимизираат своите ресурси и да обезбедат повеќе понуди за обука кои се релевантни за регионалните пазари на труд и се идентификувани во соработка со локалните работодавци. RVETC ќе вклучуваат флексибилни опции за учење, како и VNFIL аранжмани. RVETC на крајот треба да станат регионални центри на извонредност. Се преземаат големи напори да се обезбедат соодветни човечки и инфраструктурни ресурси за центрите. Ова вклучува анализи на потребите, набавка на опрема и организациски развој. Досега се формирани три центри, во Тетово, Куманово и Охрид.

Процентот на студенти по стручно образование и обука во високото средно образование (ISCED ниво 3) од околу 60% остана константен во последната деценија. Стратегијата за образование на возрасни 2019-2023 има за цел подобрување на атрактивноста и квалитетот на образованието на возрасните, зајакнување на квалитетот на понудата за обука, развој на аранжмани за VNFIL и подобрување на партнерствата. Законот за образование на возрасни усвоен во 2008 година е ревидиран. Главната цел беше да се усогласи со Законот за NQF. Предложените промени имаат за цел да го рационализираат процесот на проверка на програмите за обука на возрасни и да обезбедат погодна рамка за VNFIL.

Република северна македонија има дигитална агенда предводена од Министерството за информатичко општество и администрација од 2005 година. Клучни играчи во

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

развојот на дигиталните вештини во стручното образование и обука се Министерството за образование и наука, Центарот за стручно образование и обука (СОО), центарот за образование на возрасни, Бирото за развој на образованието и Државниот образовен инспекторат. Со Стратегијата за стручно образование и обука 2013-2020 и бројот на проекти, Владата ја истакнува вредноста на ИКТ во наставата и учењето за развој на дигитални вештини кај студентите по СОО. Правото и реформите во наставните програми промовираат дигитални вештини како клучна компетентност за доживотно учење.

Тие го отворија патот за **дигитално и онлајн учење** во основните и средните училишта, вклучувајќи го и почетниот стручно образование и обука. Дигиталното учење се промовира во училиштата за стручно образование и обука главно преку политика и законодавство. Законот за основни и средни училишта бара од наставниците дигитално да доставуваат најмалку 30% од наставните содржини. Државниот образовен инспекторат е орган одговорен да обезбеди ова правило да се применува преку редовни проценки. И покрај позитивните извештаи, се чини дека наставниците за СОО не користат дигитално и онлајн учење на редовна основа. Ова се должи на главните предизвици денес - недостатокот на соодветна ИКТ опрема во некои училишта и дополнителното време и напор потребни за совладување на нови вештини.

Стратегијата за стручно образование и обука 2013-2020 и Законот за образование на возрасни (2008) ја нагласуваат вредноста на дигиталната технологија во програмите за учење на далечина за возрасни. Заедно со релевантните министерства, дигиталното учење во продолжувањето на СОО е поддржано од:

- *Центар за образование на возрасни*, независна агенција чија мисија е да промовира формално и неформално образование за возрасни кое е функционално, модерно и во согласност со стандардите на ЕУ;
- *„Центар за стручно образование и обука (Центар за стручно образование и обука)*, независна агенција основана од владата во 2006 година, која има централна улога во системот за стручно образование и обука. Конкретно, тој е одговорен за ширење на нови идеи, вклучително и дигитално и онлајн учење.

Организација, Училиште или Институција за образование на возрасни која сака да врши образование на возрасни за занимања, потребно е да поднесе барање за верификација на специјалната програма. За таа цел, тие треба да поднесат до Центарот за образование на возрасни – Скопје:

- Образец/барање за верификација на посебна програма;
- Документ за регистрирана дејност – образование за возрасни, издаден од Централен Регистар на Република Севернасеверна македонија;
- 3 Копии од Специјалната програма во која тие сакаат да бидат потврдени (Формулата е достапна и онлајн на веб-страницата на Центарот за образование на возрасни);
- Платен лист за плаќање на надоместок за верификација на специјалната програма на сметка на Центарот, согласно Ценовникот за верификација на посебни програми за образование на возрасни, што го одредува Управниот одбор на Центарот;
- Барање за измена на потврдена специјална програма (исто така и Образец обезбеден од Центарот);
- Платен лист за модификација на потврдена специјална програма;

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

. - Доказ за ангажирање Ментор од Регистарот на ментори за практично образование.

По поднесувањето на формуларите, Комисијата за евалуација влегува во просториите каде што се планира да се реализира практичната работа за да се одобри дека Организацијата/Институцијата ги исполнува посебните стандарди за простор и опрема.

Квалитетот на *Центарот за образование* на возрасни обезбедува континуирани програми за стручно образование и обука, а Министерството за образование и наука лиценцира даватели на континуирана обука.

Практичната обука е организирана според *Специфичната програма* што ја дава *Центарот за образование на возрасни*. Во таа програма се разработуваат сите услови и методи

Пред пандемијата КОВИД-19, **онлајн практичната обука и е-оценувањето воопшто не беа разгледани од властите**. Со новите случувања и услови наметнати од пандемијата, Владата и одговорните институции мораа да го отворат ова прашање. Беше направено задолжително формално образование со прилагодувања и отстапувања од класичниот начин на оценување и на учениците им беше дозволено да се оценуваат онлајн преку платформите што ги користат училиштата. Сепак, ова се однесува само на теоретскиот дел од наставата.

За стручните училишта каде што има практична настава, учениците беа или поединечно повикани на оценување со физичко присуство, се разбира во однос на сите мерки за заштита од КОВИД-19, или нивните оценки беа дуплирани како резултат на теоретскиот дел. За неформалното образование, е-оценувањето се уште е непозната во практичниот дел, односно, со спроведување на ова истражување, не сме наишле на никакви случаи или закони каде што е прикажано.

Што се однесува до сертификацијата, во Центарот за образование на возрасни постои можност да се поднесе барање и да се оцени соодветно.

Општо земено, е-учењето е препознаено во системот на формално и неформално стручно образование, а со програмите и стратегиите на Владата може да се каже дека во последните години е фаворизирана. Меѓутоа, во законодавството, и покрај деталните упатства за користење на е-учењето како начин за спроведување на часовите, прашањето за практичниот дел од наставата не е целосно регулирано. Односно, за курсевите за стручно образование и обука каде што има задолжителна практична работа, не е прецизирано дали е дозволено или не да биде (адаптирано) онлајн. Иако денес повеќето од материјалите се прилагодени за онлајн учење, сè уште постои празнина во практичниот дел.

Кога станува збор за неформалното образование, Потврдените институции мора да бидат водени од програмите на Центарот за образование на возрасни, според кои исто така не е забрането, но, не е дозволено да се измени практичниот дел онлајн (во секоја програма теоретскиот дел наведува дали е дозволено да биде онлајн, но, во практичниот дел полињата се празни).

а) Можности

„Ковид-19“ ги стави одговорните институции во позиција да го преиспитаат ова прашање и да ги приспособат програмите, но поради големиот број различни професионални програми за стручно образование и обука, беше пронајдено решение „одобри онлајн практична работа“ за одреден курс само откако ќе биде поднесено

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Посебно барање од страна на давателот на СОО до Центарот за образование на возрасни, според кој ќе одлучува посебна Комисија формирана за таа цел.

Ваквите барања беа поднесени за програмите: сметководител, ИТ и други меки вештини, но не беше добиено барање за обука на готвач/професионалци за кулинарски уметности, но не беше добиено барање за обука, значи, во овој поглед не постојат посебни услови кои мора да се исполнат за да се одржи обуката онлајн (и теорија и пракса).

Истата ситуација се однесува и на електронската проценка. Бидејќи не постои специфична легислатива за дозволување /дозволување на е-проценка за практичниот дел за обуките за СОО, проверениот давател на стручно образование и обука може да поднесе Барање каде може да елаборира како планираат да спроведат е-проценки и да и дозволи на Комисијата да одлучи дали е-проценката за таа програма ќе биде дозволена или не. Пред пандемијата КОВИД-19, властите воопшто не ја разгледуваа е-оценката.

Бидејќи Центарот за образование на возрасни е главен одговорен за проверените програми и методологија, тие се одговорни и за сите промени направени во програмата.

Досега, секоја програма има свои „правила и упатства“ според кои давателот треба да се води. За онлајн настава, постојат специфични упатства само за теоретскиот дел, односно во секоја програма, Центарот одлучи дали може да се пренесе онлајн или не. За практичниот дел, истото би важело, но засега нема случај да се одлучува по ова прашање.

а) Ограничувања/ограничувања

Во однос на ограничувањата, се наведува дека само давателот на стручно образование и обука мора да ги исполнува основните барања за давател на стручно образование и обука, но нема конкретни ограничувања кога станува збор за практична работа преку Интернет. Како што истакнавме, во правилата и програмите за работа, онлајн практичната настава не е ниту дозволена ниту забранета, туку ако сакаат да ја менуваат програмата онлајн, прво мора да поднесат барање до Центарот за образование на возрасни.

б) Барања

Според Законот за СОО и Правилникот за верификација на специјалните образовни програми на возрасните постојат одредени услови кои треба да се исполнат како давател на практично образование:

- Прво, организацијата треба да биде регистрирана како давател на стручно образование и обука од страна на Министерството за образование и Центарот за образование на возрасни и против неа не е отворена стечајна постапка ниту постапка за ликвидација;
- Второ, Организацијата треба да има регистрирано најмалку еден Ментор од Регистарот на ментори за практично образование (постојат дополнителни правила за регистрирање како ментори во тој Регистар, на пример: тие треба да имаат повеќе од 3 години искуство во оваа област);
- Трето, тие треба да ги исполнат општите стандарди и да ја стандардизираат опремата и условите на просторот бидејќи можат да обезбедат практична обука. За секоја програма постојат различни услови кои организациите треба да ги исполнат.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Евалуацијата на стандардите ја спроведува Министерството за образование и Центарот за образование на возрасни. Ова правило соодветно се применува во формалното и неформалното двојно образование.

- *Професијата "Готвач" во рамки на национална рамка на квалификација и ЕФК*

Во Северна Македонија, професијата "ГОТВАЧ" е достапна во 2 NQF нивоа - ниво 3 и ниво 2. Иако, ова е тековно законодавство за да се обиде да го зголеми нивото.

Според Центарот за образование на возрасни и Програмата за ГОТВАЧИ, обуката се состои од два дела: Теоретски предавања и Практична работа – вкупно 250 академски часови (1 час = 40 минути). Теоретските предавања се предвидени да бидат 20-30% од обуката и практичниот дел 70-80% од целата обука.

Обуката може да ја посетуваат најмногу 10 лица во група. Ако има повеќе од 10 луѓе кои се пријавиле за таа обука, се формираат две групи.

Од друга страна, според Наставната програма за воспитно-профилот на готвач, одобрена од Министерството за образование со Одлука бр.11-5296/1 од 25.09.2013 година за формално образование, бројките се спротивни. Имено, теоретските предавања се предвидени да земат не помалку од 60% од обуката и практичниот дел - до 40%.

- *„Како се одобруваат нови наставни програми/програми за стручно образование и обука (почетни и континуирани) во земјата*

Постои можност да се вклучат курсевите VET@HOME како делумни курсеви за квалификација во националните понуди за стручно образование и обука. Ова е можно со примена на Барањето од страна на давателите на стручно образование и обука за готвач во Центарот за образование на возрасни. По поднесеното барање (кое детално опишува какви промени сакаме да направиме од основната програма готвач), комисијата формирана во рамките на Центарот ќе одлучи дали да го одобри барањето и какви услови ќе постави (ако има потреба од дополнителни услови кои ќе треба да ги исполнат давателите на стручно образование и обука).

Постои можност да се вклучат курсевите VET@HOME како делумни курсеви за квалификација во националните понуди за стручно образование и обука. Ова може да биде можно со примена на Барањето од страна на давателите на стручно образование и обука за готвачи во Центарот за образование на возрасни. По поднесеното барање (кое детално опишува какви промени сакаме да направиме од основната програма готвач), комисијата формирана во рамките на Центарот ќе одлучи дали да го одобри барањето и какви услови ќе постави (ако има потреба од дополнителни услови кои ќе треба да ги исполнат давателите на стручно образование и обука).

1.2. Онлајн искуства за професијата "Готвач"

- *Идентификувани бариери при истражувања*

Пандемијата го наруши завршувањето на учебната 2019/2020 година, со најголем ефект врз СОО. Имено, сите можности за учење вештини преку практично искуство (или во училишните простории или преку практична обука во компании/WBL) беа оневозможени поради владините ограничувања. Иако МОН и ЦОВ упатија повици до наставниците да развијат материјали што ќе се споделуваат онлајн на **платформата EDUINO** (првично развиена и наменета да им служи на учениците од предучилишна и основно училиште

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

возраст), одговорот за второто беше редок, па учениците ги следат часовите благодарение на индивидуално организираните мерки на нивните училишта, за што сеуште нема официјални информации (во однос на ефектите).

Делумно ограничените дигитални вештини на персоналот во образовниот сектор беа предизвик, заедно со потребната опрема и наставниот кадар и на домаќинствата на студентите. Процесите на воспоставување соработка со бизнис секторот не се целосно стопирани, но во моментов се сериозно погодени поради економските тешкотии на компаниите, и прашањето за само опстанок на многумина. Летната пракса беше целосно откажана за летото 2020 година, а беа разгледани решенија за нејзина компензација. Сепак, нема индикации дека бизнис секторот се консултира во процесот.

Пандемијата има и значително негативно влијание врз неформалниот систем за стручно образование и обука. Како што започна нагло, немаше доволно време за правилно прилагодување на новата ситуација. Обврските за задолжителни здравствени и безбедносни мерки дополнително го влошија контекстот на сè уште слабиот неформален систем за стручно образование и обука, а кризите што се излеаа на површината се всушност недостатоците што беа занемарени пред.

На својата 15-та редовна седница (10.03.2020) Владата на Република С. Македонија разговараше за информациите доставени од Управниот комитет за координација и управување при Системот за управување со кризи за преземање дополнителни мерки и активности за спречување на ширењето на коронавирусот по предлог на Комитетот за заразни болести при Министерството за здравство, ги донесе следните заклучоци:

- I. Зголемување на мерките и активностите за спречување на ширењето на коронавирусот
- II. Да се прекине образовниот процес и наставата во сите градинки, основни и средни училишта и високообразовни установи, и во јавните научни институти на територијата на Република Севернасеверна македонија во следните 14 дена
- III. Привремено се суспендирани и сите воннаставни програми како што се курсевите за странски јазици итн.

Владата на Република Н.северна македонија, на седницата одржана на 23 март 2020 година, ја усвои Регулативата со правна сила за примена на високото право образование за итна обука. На 2 јуни 2020 година, Министерството за образование и наука објави Протокол за утврдување и постапување на јавните и приватните високообразовни институции, односно единици во составот на извршување на испитите.

Во периодот на КОВИД-19, оние институции/организации кои вложија напори да одржат обуки, најчесто го користеа двојниот систем (онлајн теорија и практика со физичко присуство) иако, почесто почнаа да користат онлајн ресурси и платформи за нивната работа како видео повици, видеа со едукативна содржина, слики, презентации итн. што значително им помогна да одржат ниво на професионализам и ефикасност.

Сите интервјуирани организации и институции ги приспособија своите простории каде што се одржува практичната работа за заштита од КОВИД-19 и беа водени од мерките на Владата.

Само една институција (Општинска јавна институција - Отворен Граѓански Универзитет за Доживотно Учење: Јошка Свештарот - Струмица) има развиено сопствена онлајн платформа за е-учење - electrons koucensej.mk. Тие исто така користат MOODLE кој е во електронска форма. Имаат курсеви за пекари, и други професии. Во однос на онлајн учење тие сакаат да развијат портал за обука со соодветни инструкции, најавете се на

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

порталот преку линк за следење на обуката. Треба да се напомене дека овој пристап кон работата не е целосно регулиран со правилата за работа за формално или неформално образование, односно не е дозволен, но, тоа не е забрането.

- *Предности и недостатоци на воведување на виртуелна практична обука во кулинарски уметности обука во земјата*

Во новата нормална ера, светот на образованието продолжува да се подобрува со цел да обезбеди одлични образовни услуги. Иако штетните последици од КОВИД-19 се очигледни, може да се појават нови можности. Лекциите научени за време на тешките времиња сигурно ќе доведат до повеќе онлајн услуги, поголемо разбирање на влијанието на осаменоста врз искуството на учениците, и поголема потреба за диверзификација на услугите за да се задоволат потребите на разновиден опсег на студентска демографија.

Промената на виртуелното учење и студентските услуги може да стимулира поголем ангажман. Се создава и постепено се имплементира пристап за учење на далечина базиран на онлајн системи.

Онлајн учење/обука има и придобивки и предизвици. Во децениите што доаѓаат, предизвиците ќе се намалат главно со опфаќање на технолошки подобрувања и подобрување на целокупното искуство на учениците.

Придобивките може да се гледаат од гледна точка на давателите на стручно образование и обука и од гледна точка на студентите/приправниците. Повеќето од образовните институции/организации за обука почнаа силно да се вклучуваат во онлајн инструкции поради нивните неколку предности, кои вклучуваат: нови пазари, финансиски придобивки, глобални соработки, проширување на образованието, скратено време на пазарот и факултет образование. Дополнително, онлајн образованието привлекува различни студентски популации со различни академски потреби кои се очигледни недостатоци или ограничувања на стандардните часови. Стратегијата за притисок на образовните институции да понудат онлајн курсеви ја поттикнува побарувачката за нив. Учесниците и студентите можат да се вклучат и асинхронно и синхронно, режими кои биле исклучително корисни кога се нудат онлајн курсеви .

Според испитаниците на прашалникот распространет во фазата на истражување на овој проект, мал број од нив се соочиле со дополнителни предизвици и брзо се прилагодиле на новите услови наметнати од Ковид 19. Испитаниците (особено помладата популација) го оценија онлајн предавањето многу позитивно, пред се затоа што се способни да учат и да присуствуваат на обуките во порелаксирана средина. Во однос на негативите, некои од нив се незадоволни од квалитетот на обуката и веруваат дека заостануваат зад своите соученици од повисоките класи. Ова најмногу се должи на фактот што на властите им требаше долго време да го приспособат материјалот за учење, и се уште не се најде решенија за сите технички проблеми кои произлегуваат од време на време. Во однос на онлајн обуките за стручно образование и обука, мислењата на испитаниците се поделени 50/50. Односно, некои од нив веруваат дека со добра подготовка сè може да се постигне, а некои веруваат дека практичната работа не може да се примени онлајн. За очекувањата во овој дел, тие веруваат дека работите ќе бидат поорганизирани и ќе стекнат повеќе знаење.

Како препорака врз основа на добиените резултати, сметаме дека при интегрирање на повеќе онлајн настава да се земе предвид дека луѓето стануваат понетрпеливи и треба да биде краток и ефективен, и промената од „целосно физичко присуство“ во „целосно дигитално“ оди постепено и на некој начин за да ги „убеди луѓето“ дека квалитетот на онлајн практичната обука исто така може да биде многу висок.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

2. Предлози за промени кои овозможуваат имплементација на виртуелни курсеви за обука за професија “Готвач”

2.1. Идентификација на засегнатите страни

Управувањето во образовниот сектор е поделено меѓу **Собранието и Владата** преку Министерството за образование и наука и локалната самоуправа преку општините.

Државата обезбедува финансиски средства за образованието во општините во форма на блок грантови. Според чл. 153 од **Законот за основно образование** т.е. чл. 101-а од Законот за средно образование, Општината може да го дополни добиениот блок грант, односно посветен грант за образование со сопствени ресурси, освен платите на вработените во училиштата.

Најчести механизми за меѓусекторска соработка во образованието се Работните групи за развој, имплементација и евалуација на стратегиите и програмите. Исто така, министерствата, одделенијата и агенциите соработуваат на заеднички проекти преку формирање на мешани проектни тимови.

Министерството за образование и наука е главниот владин орган одговорен за образование и обука, со мандат за реализација на образованието. Стратегиите и програмите на националните институции предвидуваат меѓусекторска соработка во спроведувањето на различни мерки и активности.

Министерството за образование и наука е главниот владин орган одговорен за образование и обука, задолжен за реализација на образованието. Тој е одговорен за структурирање и финансирање на образованието, основање јавни институции, подготовка на законодавството со кое се уредува образованието и науката, спроведување на законите, со закони и други прописи, усвојување на наставни програми и наставни програми, одобрување на учебници, развој на науката и истражувањето, политики за запишување и контрола врз работата на образовните институции и квалитетот на образованието. Министерството за образование и наука врши и активности поврзани со верификација на професии и профили во образованието, студентски стандарди; технолошки развој, информатика и техничка култура; информацискиот систем; меѓународна научна и техничка соработка; надзор на неговата компетентност и вршење на други активности утврдени со закон.

- **Вирото за развој на образованието**¹ ([Биро за развој на образованието](#)) е составен дел на Министерството за образование и наука како правно лице и спроведува стручна работа од важност за развој и промоција образование во Република Севернасеверна македонија. Бирото е одговорно за следење, истражување, унапредување и развој на образованието во областа на предучилишното, основното, средното образование, уметничкото образование, општообразовните предмети во стручното образование, како и, специјализирано образование и образование на возрасни, образование на деца со посебни образовни потреби, едукативни активности во студентските домови и образованието на децата на граѓаните на Република Севернасеверна македонија кои живеат во странство учејќи го својот мајчин јазик и култура.
- **Општини** – ([Закон за локална самоуправа](#)) Со усвојувањето на Законот за локална самоуправа, чл.22, општините добија овластување за основање

¹ <https://www.bro.gov.mk/>

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

предучилишни установи, основни и средни училишта, нивното финансирање и администрација (во соработка со централните власти) и, исто така, за организација на превоз, исхрана и сместување на студенти во студентски домови

- **Центар за образование на возрасни** ([Центар за образование на возрасни](#)²). е јавна институција за образование на возрасни во Република Северна Северна македонија, како посебно правно лице основано од Владата на Република Северна Северна македонија. Главна задача на Центарот е хармонизација и интеграција на јавните интереси и интересите на социјалните партнери во образованието на возрасните во Северна Северна македонија. Исто така, ја координира соработката со меѓународните институции и организации од областа на образованието на возрасните. Покрај тоа, улогата на центарот е да обезбеди квалитетен образовен систем за возрасни во согласност со европските стандарди и практики преку воспоставување стандарди и критериуми кои ќе обезбедат формално и неформално возрасно лице образование и создавање на високо квалитетна и конкурентна работна сила на пазарот на трудот со поддршка на социјалното партнерство.
- **Центар за стручно образование и обука (ЦОВ)** ([Центар за стручно образование и обука](#)³) е основана како јавна институција која треба да ги усогласи и интегрира јавните интереси и интересите на општественото партнери во стручното образование и обука и да ја координираат соработката со меѓународните институции и организации од областа на стручното образование и обука. Центарот за СОО спроведува стручна работа во областа на мониторинг, евалуација, испитување, промоција, истражување и развој на вокално образование и обука.
- **Државен испитен центар** е независна институција чии надлежности се утврдени со Законот за Државниот Испитен Центар ([Закон за Државниот испитен центар](#)⁴):, поддршка на процесот на надворешно испитување на постигнувањата на учениците и наставниците во основното и средното образование; да се подготви национална програма за надворешна евалуација на основното и средното образование во согласност со европските стандарди; да се соберат резултатите, процесирање и анализа на резултатите од тестирањето за верификација на постигнувањата на учениците во основното и средното образование; да се подготви ранг-листа на наставници од основните и средните училишта во согласност со резултатите од екстерното испитување, самоевалуацијата и интегралната евалуација; да се подготви ранг-листа на професионални соработници од основните и средните училишта во согласност со резултатите, да се развие и да се одржи информацискиот систем за оценување на постигнувањата на учениците во основното и средното образование; да учествува во подготовките на концептот за матура и завршни испити во средно образование; да подготви текстови за надворешен испит; да се спроведе обука за членовите на државните комисии за матура и училишните комисии за надворешна евалуација на постигањата на учениците во основното и средното образование; да се обезбеди заштита на тајноста на подготовката, печатење, дистрибуција и складирање на материјали за испитување; да се спроведе обука за кандидатите за директори на основните и средните

² <https://cov.gov.mk/>

³ <https://csoo.edu.mk/>

⁴ https://dic.edu.mk/wp-content/uploads/2017/09/zakon_za_dic.pdf

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

училишта и да се спроведе испит и издавање сертификати за кандидатите со положен испит.

- **Национална агенција за европски образовни програми и мобилност** ([Национална агенција за европски образовни програми и мобилност⁵](#)) е јавна институција со цел да ги промовира и имплементира европските образовни програми во Република Севернасеверна македонија. Со спроведување на програмите, агенцијата придонесува за развој на општество засновано на знаење, со одржлив економски развој, се повеќе и подобри работни места и поголема социјална кохезија, истовремено обезбедувајќи заштита на животната средина и особено размена, соработка и мобилност во областите на образованието и обуката. Корисниците на програмата се: ученици, студенти, наставници, професори, едукатори и друг персонал ангажиран во која било фаза од образовниот процес, претпријатија и други правни тела, вклучително и трговски субјекти, стопански комори и други здруженија на правни тела од областа на индустријата, истражувачки центри и тела, како и здруженија на граѓани и фондации.
- **Државен просветен инспекторат** ([Државен просветен инспекторат⁶](#)) е правно лице, со сопствена буџетска сметка како корисник на буџетот од прва линија, самостојно спроведува постапки за вработување во согласност со законот и одлучува за правата и обврските кои произлегуваат од вработувањето. Спроведувањето на образовната инспекција вклучува следење на квалитетот на образовниот процес и ефективност преку евалуација на работата на образовните институции во основното и средното образование и надзор над примена на закони, други прописи и општи акти од областа на образованието и воспитувањето. Едукативната инспекција се врши во: основни училишта, средни училишта, градинки, установи за образование на возрасни, образовни институции и обука на ученици со посебни образовни потреби. Во високообразовните и научните институции се врши инспекциски надзор над примената на законите со кои се регулира високото образование и научната дејност.

Не-јавни актери

- **Независен синдикат за образование, наука и култура** ([Независен синдикат за образование, наука и култура⁷](#)) тоа е автономна, демократска, независна организација на работниците, каде што тие доброволно учествуваат за застапување, спроведување, заштита и унапредување на нивните економски, социјални, правни, професионални, образовни, образовни, културни и други индивидуални и колективни интереси. Според чл. 7 од Статутот на Независниот синдикат за образование, наука и култура на Републикасеверна македонија ([Статут на Самостојниот синдикат за образование, наука и култура на Република северна македонија⁸](#)), целта на која постои овој синдикат е: подигање на социо-економскиот статус на членовите; заштита на нивните работни права; социјален дијалог во согласност со меѓународните стандарди; колективно преговарање и склучување

⁵ <https://www.na.org.mk/>

⁶ <https://dip.gov.mk/>

⁷ <https://sonk.org.mk/>

⁸ <https://sonk.org.mk/documents/statut%20na%20sonk-preraboten.pdf>

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

договори за колективни договори на гранките и работодавачите; учество во креирањето на образовната, научната и културната политика во процесот на објавување на законите; континуирано подобрување на условите за работа; повисоки права за социјално, здравствено, пензиско и невалидно осигурување, повисоки права на дневен, неделен и годишен одмор; поефикасна превентивна здравствена заштита; остварување на меѓународна синдикална соработка.

- **Сектор на граѓански организации (ГО)** – Има доста голем број на ГО во Северна Македонија кои се специјализирани за млади и образование, или како ексклузивна област на нивната експертиза или како една од областите што ги покриваат со нивните активности. Секторот на ГО за млади вклучува: младински организации, организации од различни области со младински целни групи, младински водечки организации, студентски здруженија и студентски синдикати и културни и уметнички младински здруженија

2.2. Чекори што треба да се преземат за официјално признавање на виртуелниот практичен кадар

Република Северна Македонија како земја кандидат за членство во ЕУ, има остварено континуиран и значаен напредок во усогласувањето на образовниот систем со образовните политики и стандарди на Европската Унија.

Валидацијата на неформалното и неформалното учење е посочена во Стратегијата за образование 2018-2025 како еден од предизвиците, односно една од мерките на Стратегијата е: Поддршка во процесот на воспоставување и операционализација на системот на валидација резултати од неформално и неформално учење. Стратегијата, исто така, истакна дека системот на валидација на неформалното и неформалното учење во Севернасеверна македонија е во својата ембрионска фаза, и воспоставувањето на систем за управување и вклучување на засегнатите страни во Македонската Квалификациска Рамка (MQF) е уште едно отворено прашање.

Беше усвоен сеопфатен пристап за справување со предизвиците со развојот на **Патоказот за понатамошен развој и имплементација на MQF (2016) и Националната рамка на квалификации – Северна Македонија (2021).**

Во документот изработен од Министерството за образование и наука и Центарот за образование на возрасни – патоказ за имплементација на систем за VNFIL, се наведува следново: "it е сè пошироко признат во земјата дека валидацијата на резултатите од учењето - знаење, вештини и компетенции - стекнати преку неформално и неформално учење може да играат важна улога во подобрувањето на вработливоста и мобилноста, како и зголемување на мотивацијата за доживотно учење".

Важни документи:

За спроведување на мерката **"Основање на систем за валидација на неформално и неформално учење" од Стратегијата за образование 2018-2025**, формирана е Работна група за изменување и дополнување на законите и подзаконските акти со цел да се воспостави национален систем за валидација за неформално и неформално учење. Оваа група е формирана од министерот за образование и наука на Република Севернасеверна македонија, а ја сочинуваат претставници на државни институции, јавни институции и, даватели на програми за образование на возрасни и граѓански организации. Ова тело интензивно ќе

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

работи на воспоставување на законска регулатива за валидација на неформално и неформално учење и усогласување со постојното законодавство.

Концептен документ за неформално образование на возрасни и неформално учење

Концептот за неформално образование за возрасни и за неформално учење во Република Северна македонија е подготвен на иницијатива на Центарот за образование на возрасни, поддржан од Европската фондација за обука. Неговата крајна цел е интеграција на неформалното образование во системот за образование и обука и обезбедување образовни резултати сертифицирани во рамките на Националната рамка на квалификации. Овој концепт документ обезбедува насоки за преземање понатамошни чекори во рамките на неформалното образование за возрасни, како и визија за негов понатамошен развој.

Стратегија за развој на стручно образование и обука во контекст на доживотно учење 2013-2020 (2013)

Стратегијата за СОО е структурирана во 4 клучни приоритети, во кои развојот на ВНФИЛ наоѓа видливо место.

- Под прв приоритет (СОО во функција на зајакнување на социјалната кохезија и социјална инклузија): целта А7 се фокусира на "Воспоставување на систем за VNFIL". Клучни пресвртници: до 2015 година (изводливост и опции на системот VNFIL); до 2018 година (клучни механизми и процедури) и до 2020 година (генерализација на имплементацијата).

- „Под втор приоритет (Атрактивен кадар), Стратегијата ја нагласува важноста на VNFIL, особено во целта В2: "Building диверзифицирани и флексибилни патишта за учење и професионално насочување.

2.3. Предлози за промени

- ❖ **Македонската економија треба да ги специфицира своите потреби за работна сила врз основа на плановите за економски развој (окупации, квалификации, квантитет)**

Економските сектори се различно погодени од кризата СОВИД-19. Додека некои повеќе дигитални и канцелариски сектори (на пр. финансии, менаџмент) би можеле да ја продолжат својата работа во голема мера, други како производство или преработка на храна мора значително да ја прилагодат својата работна средина. Ова ја нагласува потребата од постојано ажурирани планови за економски развој на ниво на економски сектори. Поврзаните професионални здруженија треба да ја зајакнат својата функција како мост меѓу компаниите и одговорните институции за развој на стручни вештини (ВСД)/СОО. Покрај соработката на национално ниво, зајакната регионална соработка помеѓу приватниот сектор и ВСД/Обезбедувачите на стручно образование и обука ќе ја обезбедат потребната сигурност на приватниот сектор во однос на квалификуваната работна сила, што пак е од клучно значење за нив да инвестираат во нивниот бизнис.

Економските сектори се различно погодени од кризата СОВИД-19. Додека некои повеќе дигитални и канцелариски сектори (на пр. финансии, менаџмент) би можеле да ја продолжат својата работа во голема мера, други како производство или преработка на храна мора значително да ја прилагодат својата работна средина. Ова

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

ја нагласува потребата од постојано ажурирани планови за економски развој на ниво на економски сектори. Поврзаните професионални здруженија треба да ја зајакнат својата функција како мост меѓу компаниите и одговорните институции за развој на стручни вештини (ВСД)/СОО. Покрај соработката на национално ниво, зајакната регионална соработка помеѓу приватниот сектор и ВСД/Обезбедувачите на стручно образование и обука ќе ја обезбедат потребната сигурност на приватниот сектор во однос на квалификуваната работна сила, што пак е од клучно значење за нив да инвестираат во нивниот бизнис.

❖ **Формалниот систем за СОО и неформалниот развој на стручни вештини (ВСД) се предизвикани за подобро усогласување со пазарот на трудот и потребите на општеството**

Како последица на СОВИД-19, владата треба да даде приоритет на економските сектори за кои се покажа дека се неразвиени или немаат квалификуван персонал (на пр. здравство, јавен превоз). Подобрената координација на мерките за поддршка на ВСД/СОО, обезбедени од различните министерства, ќе ги стимулира и насочува неформалните понуди на ВСД кон квалификации со висок национален приоритет. Министерствата, заедно со единиците на локалната самоуправа и приватниот сектор треба да промовираат СОО, не само воопшто, но, специфични потребни занимања во регионите според потребите на пазарот на трудот. На училиштата за стручно образование и обука им е потребна флексибилност за брзо прилагодување на наставните програми и наставните програми на развојот на пазарот на трудот. Училишните програми за стручно образование и обука за струки со намалена побарувачка на работна сила може да се спојат или заменат со програми за нови занимања. Економските комори и секторските здруженија треба дополнително да ја зајакнат својата соработка со давателите на ЕСА и VSD со цел заеднички да креираат понуди за VSD со висок потенцијал за вработување или понатамошна квалификација.

Во време на економски пад и зголемени борби за преживување, на компаниите/работодавачите им е потребна системска поддршка за да ја задржат својата улога во СОО преку учење базирано на работа.

➤ **Поради КОВИД-19, училиштата и компаниите за СОО ангажирани во јавно-приватно партнерство треба да ја прилагодат практичната обука (програми за обука, методологија за настава/учење, проценки, безбедносни барања итн.)**

Со цел да се гарантира квалитет на наизменичен стручен кадар, со цел да се намали тековната несигурност, одговорните институции треба да размислат за организирање на систем за обука и споделување информации за засегнатите страни (родители, студенти, ментори, компании, итн.) да се запознаат со новите барања за безбедност и хигиена во VSD/VET. МОН заедно со деловниот сектор треба да формираат формален комитет/советодавна група (составена од експерти од различни засегнати страни) која ќе биде одговорна за мониторинг, анализа и предлагање на секојдневни мерки и промени на политиките за справување со тековните и среднорочните предизвици на влијанието на КОВИД-19 врз секаков вид практична обука за стручно образование и обука. Законот за СОО, подзаконските акти, различните концепти и стратегии итн. треба експлицитно да ја обезбеди потребната флексибилност на училиштата за СОО и работодавачите во однос на тоа како да се примени WBL и неговата проценка, во светлината на новонаметнатата ситуација. Ова ќе го ублажи фактот дека студентите влегуваат на пазарот на трудот со помалку WBL искуство од планираното/потребното. Затоа, системот треба да ги одреди минималните часови на практична обука неопходни за да се гарантира квалитетот на стекнатата квалификација (број на

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

часови и ниво на квалитет постигнато пред дипломирањето). Овие процеси треба да го вклучат приватниот сектор за да обезбедат сопственост и посветеност. Сценаријата за практична обука треба да се прилагодат додека пандемијата не заврши со – преиспитување на начините на групирање на учениците (односно наставник-ученик и ментор-ученик), безбедносни барања и протоколи, и обезбедување ефективни канали за комуникација за размена на информации помеѓу наставниците и компаниите' ментори во сите чекори од процесот на обука (подготовка, реализација, оценување).

- **На наставниците по стручно образование и обука им е потребна итна системска поддршка за да одговорат на новите предизвици (на пр. дигитализација) и да бидат во тек со развојот на секторот што го предаваат**

Дигитализацијата во образованието подразбира вградување на онлајн учењето во развојот на наставната програма/модуларна обука; обезбедување квалитет и контрола на квалитетот на истите; и да се воспостават нови алатки и методологии. Ова бара поддршка на наставниците' професионален развој за да станат олеснувачи на далечното учење, да користат платформи за онлајн учење, да ги подберат своите дигитални вештини, како и овозможување механизми за да ги ажурираат во областа во која предаваат (каде повторно е потребна соработка со бизнис секторот). Развојот на наставниците треба да оди во насока да им овозможи да креираат и применуваат сопствени содржини, методи итн. и не само да ги следат упатствата и да дејствуваат по претходно подготвени материјали. Влијанието на COVID-19 врз кадар во Севернасеверна македонија. Нивниот наставен пристап треба да го поддржи развојот на флексибилна идна работна сила, односно младите кои се способни да користат ИКТ за учење, имаат став за решавање проблеми, интерперсонални вештини итн. Треба да се воспостават соодветни механизми кои ги стимулираат и признаваат напорите на наставниците во овој поглед. Ова ќе создаде одредена конкуренција меѓу наставниците и на тој начин ќе резултира со подобрен квалитет на наставата. Тенденцијата кон мешано учење поттикнува дека постигнувањето на резултатите од учењето до крајот на квалификацијата бара внимателен избор на материјали и алатки за учење, како и усвојување на настава/методологија на учење која ја одразува работната реалност за која се квалификуваат учениците.

- **Давателите на стручно образование и обука треба да ги приспособат своите понуди на изменетите потреби на пазарот на трудот, притоа земајќи ги предвид намалената куповна моќ, потребите за реквалификација на вишокот работници или новите трендови**

Тешко е со точност да се предвидат трендовите на пазарот на трудот во иднина, но одредени трендови се веќе очигледни. Имено, куповната моќ на луѓето ќе се намали. Суштинските потреби (храна, комунални услуги, кирија, хипотека итн.) ќе имаат предност пред личниот развој. Значи, се очекува дека ќе се намалат и личните инвестиции во неформален VSD. Од друга страна, губењето на работните места ќе ја зголеми потребата за реквалификација на новоневработените лица, што ќе доведе до зголемена побарувачка за неформална ВСД. Главниот предизвик е кој ќе ги сноси трошоците за преквалификациските обуки и во таа смисла потребна е силна соработка меѓу државата и бизнис секторот. Сите расположливи механизми за финансирање, и обезбедени од државата и од приватниот сектор, треба да го поддржат (повторливиот) процес на вметнување на пазарот на трудот. Очигледно е дека кризата ќе се промени до одреден степен на нашиот начин на живот и работа. Зголемената употреба на телемедицина, онлајн шопинг или виртуелни состаноци за

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ја одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

управување се само пример за такви нови однесувања. Ова бара нови/подобри компетенции и вештини од вработените и барателите на работа, што пак создава нови можности за давателите на VSD. Затоа е од клучно значење да се зајакне соработката меѓу работодавачите и давателите на VSD за да можат вторите да ги усогласат своите понуди со изменетите потреби на пазарот на трудот. Од друга страна, потенцијални мерки за поддршка (на пр. Оперативниот план) треба да стане многу повеќе заснован на перформанси со цел да се создаде одржлив и базиран на побарувачка VSD сектор наместо сегашниот кој е многу зависен од финансиската поддршка на државни и меѓународни донатори. Инвестициите во дигитализација и ажурирани технологии во VSD/VET имаат потреба од јасна стратегија која ги зема предвид изгледите на економските сектори и поврзаните занимања. Квалитет VSD/Кадар може да се постигне само преку значителни инвестиции во дигитализација и up-to-date технологии. Ова е постојан, трошковно интензивен процес кој бара добра соработка меѓу државата и приватниот сектор и транспарентна инвестициска стратегија. Следејќи го пристапот на Регионалните кадарни центри (ИПА II), инвестициите во дигитализација и ажурирани технологии за обука на училиштата за стручно образование и обука треба да бидат водени од економските перспективи и перспективите за вработување во различни региони на земјата. Најодржливиот начин за финансирање и одржување на ажурирани технологии за обука на долг рок е целно ориентирана соработка помеѓу општините, училиштата за СОО и компаниите од истиот регион.

<https://www.e4e.mk/wp-content/uploads/2020/07/The-impact-of-COVID-19-on-VSD-and-VET.pdf>

2.4. Преглед на патеки за препознавање на резултатите од практичната обука во режим на далечина

Напредокот во секторот за стручно образование и обука ќе се заснова на следните приоритети и очекувани резултати кои се подетално опишани (вклучувајќи мерки, активности и индикатори) во соодветниот столб во Акциониот план :

Приоритет 1. Усогласување на стручното образование и обука со потребите на пазарот на трудот

- 1.1. Системот на стручно образование и обука може веднаш да се прилагоди на променливите потреби за вештини на пазарот на трудот;
- 1.2. Учењето во рамките на системот за стручно образование и обука е организирано на пофлексибилен и поефективен начин во однос на стекнувањето компетенции и насочено кон постигнување на резултатите од учењето дефинирани со стандардите;
- 1.3. Процесот на донесување одлуки и развојот на системот за СОО се поддржани од поширок опсег на клучни чинители, вклучувајќи ја и деловната заедница;
- 1.4. VET системот е постојано информиран за ажурираната побарувачка на работната сила и квалификациите и вештините треба да се користат за развој на политиката за СОО;
- 1.5. Информациите за дипломирани студенти' понатамошни образовни и/или патеки за вработување (напредување во кариерата) овозможуваат да се донесе одлука за политика заснована на докази;
- 1.6. Постсредното стручно образование се реформира во согласност со MQF.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Приоритет II. Подобрување на животната средина за учење и квалитетот на стручното образование и обука

- 2.1. Ефикасноста и ефективноста на системот за СОО се подобруваат во однос на расходите и релевантноста за локалниот, регионалниот и националниот пазар на трудот;
- 2.2. Процесот на настава и учење е поддржан со сите средства неопходни за постигнување на утврдени резултати од учењето;
- 2.3. Надлежностите на дипломираните студенти на СОО се во согласност со барањата на работодавачите' и компатибилни со референците утврдени во согласност со EQAVET;
- 2.4. Студентите за стручно образование и обука стекнуваат практични вештини релевантни за реалните потреби во работните средини;
- 2.5. Деловната заедница активно учествува во имплементацијата на СОО;
- 2.6. Повратните информации од сите проценки на постигањата на студентите' овозможуваат да се донесе одлука за политика заснована на докази;
- 2.7. Обезбедени се валидни емпириски податоци за капацитетите на 15-годишните ученици (во споредба со меѓународните перспективи) да влезат во животот и да продолжат со образованието или да влезат на пазарот на трудот; Стратегија за образование за 2018-2025 година
- 2.8. Ефикасноста на реформите за СОО е обезбедена преку централизација на инвестициите и концентрација на резултати;
- 2.9. Се промовира воведување и ширење на иновации за стручно образование и обука врз основа на најдобрите национални и меѓународни практики.

Приоритет III. Зголемување на запишувањето во стручното образование и обука

- 3.1. Дипломирани студенти на стручно образование и обука се способни да направат информиран избор на образование или кариера патишта;
- 3.2. VET систем запишува поголем број на студенти со подобра академска прогресија;
- 3.3. Се подобрува атрактивноста и вредноста на квалификуваната работа и на СОО воопшто;
- 3.4. Обезбедени се услови учениците во воспитно-поправните установи да учествуваат во стручното образование и обука.

Приоритет IV. Подобрување на капацитетите на човечките ресурси

- 4.1. Професионалните компетенции на наставниците постојано се подобруваат;
- 4.2. Наставниците се мотивирани да покажат подобри перформанси;
- 4.3. Директорите на сите училишта за СОО ги задоволуваат минималните барања за професионални компетенции;
- 4.4. Образованието и обуката се придружени со целосен опсег на услуги за поддршка неопходни за процесот на учење за квалитет на студентите'.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

*Овие информации беа собрани од Стратешкиот план за образование 2020-2024 година, кој вклучуваше стратешки приоритети за раст на COO.

3. Акционен план за спроведување на измените во законодавството (наставни програми/програми) во образованието за стручно образование и обука на возрасни (IVET и CVET).

Активности	Одговорен институт	Очекувано време за имплементација	Очекуван исход
Креирање на опипливи и реални предлози за спроведување на онлајн практична настава + во согласност со веќе постоечките теми и модалитети за практична настава со физичко присуство, т.е. прилагодување на темите за практична работа во онлајн часовите.			
Анализирање на наставната програма во формалниот систем и како стручен курс по неформално образование за возрасни	ИРЗ	2 месеци	Дефинирајте ги сличностите и разликата во наставните програми за практичните обуки. Истакнете ги сличностите и започнете со прилагодување на материјалот за онлајн практична работа.
Верификување на практична обука за ГОТВАЧ	Центар за образование за возрасни	6 месеци (+/-)	VET курсот за ГОТВАЧ е целосно верификуван лице-в-лице.
Предлагајте ја истата методологија за онлајн практична работа за неформален курс за стручно образование и обука "ГОТВАЧ"	Министерство за образование	N/A	Министерството за образование потенцијално ќе ја прифати методологијата и ќе ја вклучи во формалниот образовен систем

4. Очекувани импакти од имплементираните промени

Опција 1 „Предложените реформи/промени се одобрени“

- *Позитивно влијание:*

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

- Обучувачите и специјализантите ќе имаат повеќе можности за флексибилно учење.
- Тие ќе имаат пристап до повеќе материјали и курсеви ширум светот
- Можноста за вклучување на специјализанти со попреченост во часовите кои не можат да посетуваат курсеви за стручно образование и обука со физичко присуство.
- Тие ќе го зголемат своето знаење во користењето на ИТ платформи и алатки.
- Запишете поголем број на специјализанти во една класа
- Подобар пристап и можност за еден-на-еден настава/обука
 - *Потенцијалниот ризик:*
 - Долго време да ги прилагодите сите материјали и да создадете униформа платформа за употреба
 - Отпор на обучувачите да научат нов начин на настава
 - Отпор од специјализантите да се запишат на онлајн часови
 - *Ефект врз административниот товар за поединци и правни лица:*
 - Долг процес и многу вклучени поединци

Опција 2 „Предложените реформи/промени не добиваат поддршка и не се одобрени“

- *Негативно влијание:*
 - Округот нема да биде во тек со новите пристапи и промени во образовниот систем ширум светот.
 - Во вонредна состојба (како КОВИД-19) тие нема да бидат подготвени и специјализантите нема да ја вратат соодветната обука
 - *Од корективни мерки:*
 - Обучувачите на сопствена добра волја, ќе вклучат онлајн материјали, курсеви итн. во нивните часови
 - Тренерите и специјализантите ќе лобираат за поотворен и пофлексибилен пристап
 - Приправниците ќе користат онлајн платформи и алатки за да го надградат своето знаење
 - *Можни решенија:*
 - Почнувајќи со валидација на неформални курсеви за стручно образование и обука во повеќе дигитален пристап.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

6. Потенцијал на апликацијата за пристап VET@HOME во земјата

Состојбата во Северна Македонија во врска со ова прашање е контрадикторна. Од една страна, државата носи правила и стратегии за „подигитално образование“, а од друга страна, тоа е прилично нефлексибилно во однос на промена на пристапот кон работа. Друг проблем е што курсот за стручно образование и обука е достапен и во формалното образование за кое Министерството за образование е најодговорно, а исто така е застапено во неформално / неформалното образование каде што министерството за образование на возрасни е задолжен за надзор и одобрување, се разбира, во соработка со Министерството за образование. За да се прифати практичната обука воопшто за секој стручен кадар во професијата, треба да се усогласат онлајн, формални и неформални образовни програми, бидејќи може да дојде до конфузија и фаворизирање на едниот пред другиот, со што учениците би се стремеле кон едната или другата програма (онлајн и физичко присуство), и ова дополнително ќе ги комплицира работите меѓу државните и давателите на стручно образование (приватни институти, невладини организации, приватни училишта итн.).

Генерално, процедурата за верификација на онлајн практичен стручен кадар во професијата готвач е многу полесна во неформалното образование. Односно, секој давател на стручно образование може да поднесе модификација на старото или создавање на сосема нова програма за обука до Центарот за стручно образование, кои тие ги разгледуваат и одобруваат (или отфрлаат) како такви. Доколку биде одобрена, институцијата што побарала таква дозвола поминува тестирање и инспекции на објектите и може да ја одржува таа програма на начин одобрен.

За време на пандемијата КОВИД-19, многу даватели на професионално образование поднесоа програми што требаше да се изменат за онлајн настава и беа одобрени. Во овој случај, секоја програма и апликација за конверзија се разгледуваат одделно од страна на комисијата и не може со сигурност да се тврди дека ќе биде одбиена или прифатена за професијата.

Деталната анализа на ентитетите кои обезбедуваат стручно образование и обука во земјата кои нудат квалификација покажа дека досега ниту една институција или давател на стручно образование не поднела барање за промена на програмата во онлајн наставата и животната средина.

Од друга страна, постапката за промена на програмата и можноста за онлајн практична обука во формалниот образовен систем е посложена и подолга, онаму каде што шансите за прифаќање насочена онлајн настава само за една професија се многу мали. Ако Министерството направи реформи во оваа сфера, ќе мора да ги приспособи програмите за сите стручни професии, за што е потребна голема посветеност на луѓето, персоналот, институциите, промените во законите, прописите, обука на предавачи, итн.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Хрватска

1. Анализа на национална ситуација

1.1. Национална легислатива

Виртуелната настава од секаков вид вклучува дигитална технологија и дигитални компетенции за добро користење. Ова е првиот предуслов за одобрување на виртуелна настава за квалификација "готвач" (или еквивалент) во националниот образовен систем на Република Хрватска. Дури и пред пандемијата КОВИД-19, која дефинитивно беше катализатор за процесот на дигитална трансформација, владата на Република Хрватска беше подложена на низа активности насочени кон дигитална трансформација на образовниот систем. Од 2015 година преку проектот е-Школе училиштата и училиниците континуирано се опремени со современи технолошки и дигитални алатки. Предметот што опфаќа ИКТ беше прогласен за задолжителен наставен предмет и во основните и во средните училишта, што вклучува СОО. Образованието на наставниците од областа на дигиталните технологии исто така беше дел од реформите и за нив беше направена посебна онлајн платформа (Loomen). Со овие реформи образовниот систем во Хрватска исполни некои клучни предуслови за да понуди виртуелна настава.

Во времето на пандемијата КОВИД-19, кога училиштата ги затворија вратите, хрватската влада направи акционен план за онлајн настава (Акцијски план за настава на далечина – акционен план). Со овој документ владата се обиде да ја анализира моменталната состојба и да даде што е можно подобро предвидување на ситуацијата во однос на образованието и пандемијата во блиска иднина. Во документот во делот Клучни насоки став за стручно образование и обука се наведува дека теоретскиот дел од сите програми за стручно образование и обука ќе се врши онлајн за да се подготват студентите за практично учење кога ситуацијата ќе се случи дозволете и, исто така, вели дека наставниците за стручно образование и обука треба да се охрабрат да се обидат да дизајнираат предмети за стручно образование и обука на начин на кој тие ќе бидат оперативни во онлајн средина

Општо земено, онлајн часовите беа понеповолни во основното и средното образование во однос на високото образование, но, факт беше дека онлајн наставата и учењето се покажаа како добри поради неговата достапност на секое место и момент и поради свежите и интересни дигитални решенија и содржини. Во овој акционен план јасно е наведено дека треба да се додадат повеќе примери на добра практика на веќе дадените препораки и упатства, особено ако пандемијата COVID-19 се влоши. Преминувајќи кон законодавството во однос на образованието, има само неколку написи и линии кои ја нагласуваат онлајн наставата

Еден од нив е националниот Закон за воспитување и образование во основните и средните училишта во кој се наведени неколку работи во членовите 42, 48 и 53. Членот 42 ја опфаќа темата домашно школување во која се вели дека учениците со недостатоци и хронични болести можат да полагаат завршни испити од домашна/здравствена установа, како и да земат часови во виртуелна средина. Сите трошоци треба да бидат покриени од страна на училиштето. Членот 48 вели дека е можно да се има учење на далечина во училиште со одобрение на основачот и Министерството за наука и образование. Во членот 53 се наведува дека начинот на кој се организираат практичните часови во давателите на стручни лица со стручно образование и обука го пропишува министерот за наука и образование кој треба да

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

ги следи прописите од Правилник за организирање и спроведување на наставата во училиштата за СОО.

Законот за стручно образование и обука експлицитно не споменува **ниту виртуелна ниту онлајн настава**. Во него се наведува, повторно исто како и претходниот закон, дека сите начини на спроведување на наставата и испитите ги пропишува министерот и дека содржината на испитот ја утврдува Агенцијата за стручно образование и обука на возрасни (ABETAЕ).

Во Законот за образование на возрасни министерот ја пропишува програмата за образование на возрасни и во член 11 од тој закон се наведува дека наставата може да се изведува онлајн со претходно позитивен професионалец потврда од Агенцијата за СОО и АЕ (ABETAЕ). Кога институцијата која обезбедува образование за возрасни сака да ги пренесе часовите во онлајн средина, прво треба да добие дозвола од AVETAЕ, по што може да биде одобрена од Министерството за наука и образование.

Еден поважен документ кој го регулира образованието во Република Хрватска е Националната наставна програма. Дел од него е Националната наставна програма за СОО. Во основа, националната наставна програма за стручно образование и обука ја пропишува содржината на наставата на часовите, а не на методите што се користат, но, во делот каде што наставните модули треба да се елаборираат (преку постоечка форма), давателот на стручно образование и обука може да запише под категоријата "независни студентски активности" дека дел од резултатите од модулот може се добива преку онлајн учење. Во истиот дел од елаборацијата на наставните модули, давателот на стручно образование и обука може да напише дека специфичните материјални услови и средина за учење треба да се исполнат за овој модул. Според оваа категорија онлајн наставата може да се направи како оптимален начин за спроведување на класа.

Сите горенаведени се примарен извор на законодавна рамка на тема СОО и можности за онлајн часови, теоретски или практични. Ниту еден од нив експлицитно не дозволува онлајн часови или практична обука, но исто така, тие експлицитно не ги ограничуваат онлајн часовите или практичната обука. Институциите и телата одговорни за СОО имаат можност да дадат дозвола, во валидни околности, за онлајн часови и наставни методи што треба да се користат. ЦВЕТ, во случај на образование за возрасни во Хрватска, може да се направи во далечен режим на настава доколку Агенцијата за стручно образование и образование на возрасни даде дозвола и само за теоретскиот дел.

- *Професијата "Готвач" во EQF и национална рамка на квалификација.*

Во однос на конкретната тема за квалификација "готвач" не постои регулатива или законодавство бидејќи не постои специфична регулатива за други квалификации и занимања. Во Република Хрватска, EQF се заменува со Хрватската рамка за квалификации (CROQF) која во повеќето случаи наликува на EQF. CROQF има стандард на квалификација за занимањето "готвач" на ниво 4.1 како тригодишна програма. Исто така, "техник кухар" е достапен како четиригодишна програма што отстапува место за вертикална проодност. Ова следи по IVET кој е достапен и во CVET. CVET, исто така, овозможува понатамошно образование за професијата готвач на различни политехнички институции и, исто така, откако ги исполни условите, едно лице може да аплицира за Програмата за магистерски испит за професија - главен готвач. Хоризонтална проодност е можна во IVET за сите студенти. Студентите кои се запишуваат во тригодишната програма за професијата "готвач" можат да ја променат

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

својата професија во истиот сектор по првата година без казни, а опциите се слаткар и келнер. За четиригодишната програма на " ?! техничар" хоризонталната проодност е достапна со пренесување на четиригодишна програма "Tourism и хотелски комерцијалист" која има само диференцијална едукативна програма на четвртата година.

За нова или ревидирана наставна програма по СОО, и почетна и континуирана, првиот чекор е да се добие позитивно стручно мислење од АВЕТАЕ. Парламентот потоа има дискусија и гласање. Доколку биде прифатена, владата заедно со одговорното министерство ги спроведува наставните програми преку валиден правилник.

1.2. Онлајн искуства за квалификација на професијата "Готвач".

- Бариири идентификувани за време на истражувањето

Секторот за стручно образование и обука беше ставен под директен надзор на АВЕТАЕ, додека остатокот од средното образование и основното образование беа под надзор на Министерството за наука и образование. Министерството за наука и образование издаде Акционен план за имплементација на учење во режим на далечина кој се користеше и како документ за позадина и како водич за училишните години 2019/2020 и 2020/2021 година. Најважниот дел опишува три различни категории на класи (А, Б и Ц) кои беа воведени во 2019 година.

- Тип А класа главно во живо,
- модел од типот В – измешано и
- Тип С – Класа претежно во режим на растојание.

Документот вклучува упатства за оценување за учење во режим на далечина, тој обезбедува информации за тоа како да им пристапите на различни обесправени ученици во учењето во режим на далечина, како да се организира класа и каков тип на опрема е потребна за учење на режим на далечина. Следејќи го Акциониот план неколку документи кои придружуваа и даваа дополнителни информации. Беше направено упатство за оценување на учењето во режим на далечина за наставниците и директорите и препорака за организирање работен ден. Ова беа некои од проблемите со кои се соочија наставниците во раните фази на пандемијата COVID-19 и почетокот на учењето во режим на далечина.

По почетниот период, Министерството и придружните агенции им помогнаа на наставниците и училиштата да создадат неколку веб-страници каде што беа поставени различни материјали за учење. АВЕТАЕ создаде веб-страница за иницијален ВЕТ каде што објави презентации за различни класи, упатства и вести во врска со ситуацијата и образованието со КОВИД. Сите директори беа организирани од Министерството на различен портал направен од националниот институт за компјутерски науки. На национално ниво беа објавени различни документи за здравствена безбедност за тоа кога часот се изведува на училиште.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

На национално ниво во повеќето случаи беше охрабрено сè уште да има часови во училиште и да се следат упатствата за тоа како да се организираат часовите во живо. За стручно образование и обука, теоретските делови беа направени со користење на различни платформи (гугл училници или Лумен), но практичната класа беше организирана во живо во повеќето случаи со единствен исклучок на компјутерските науки. Практичната настава се изведуваше во помали групи во училиштата и кај работодавачот кога беше можно. Теоретските часови беа организирани со очекувања пандемијата да има помало влијание, така што практичните часови ќе се организираат во јуни и кога е можно во лето. Оваа опција најчесто се користела во угостителскиот и туристичкиот сектор кој ја вклучува професијата “готвач”.

2. Предлози за промени кои овозможуваат имплементација на виртуелни курсеви за обука за професијата “Готвач”

2.1. Идентификација на засегнатите страни

Главните чинители кои ќе бидат вклучени во процесот на имплементација на виртуелни курсеви за обука за професијата “готвач” ќе бидат Агенцијата за стручно образование и обука и образование на возрасни, Министерство за наука и образование, влада и парламент. Секој од нив е вклучен во најмалку еден чекор од постапката што би довело до целосна имплементација на виртуелната обука во IVET. За CVET, AVETAЕ е одговорен за валидација на секој курс, но е ограничен со законодавството во врска со учењето на режимот на далечина

2.2. Чекори што треба да се преземат за официјално признавање на виртуелниот практичен кадар

Да се воведат промена во сегашното законодавство за СОО (што е споменато во три закони: Закон за СОО, Закон за образование на возрасни и Закон за образование) прво треба да биде предложен од соодветно тело. Тоа може да биде или влада, невладејачка партија или институција. Ако предлогот излезе надвор од владата, тогаш стручно тело под соодветното Министерство ќе даде стручно мислење. Во случај владата да ја предложи промената, таа однапред го стекнува стручното мислење. За СОО, стручното мислење го дава AVETAЕ. Ако мислењето е позитивно и Министерството за наука и образование го прифати предлогот следниот чекор е да се организира јавна консултација која ќе и овозможи на пошироката јавност и на другите експерти да го дадат своето мислење за ова прашање. Имајќи ги предвид информациите за повратни информации, Министерството повторно го оценува предлогот. Ако е сè уште позитивен, предлогот го проследува до владата која законски го формулира. Парламентот потоа има дискусија и се избира со мнозинство кое треба да го прифати предлогот за тој да биде прифатен. Ако парламентот го прифати предлогот, владата ги вметнува измените на постојните закони или создава нов. Во повеќето случаи, потребен е придружен правилник за дополнително да се обезбедат детални информации. Владата има ограничено време да го напише правилникот и да го вклучи со законот.

2.3. Предлози за промени

Како што беше споменато во претходните поглавја, учењето во режим на далечина генерално не е директно претставено во документите и законите за образование. Повеќето од документите кои се однесуваат на учење на режим на далечина беа создадени за време на пандемијата и беа направени специјално за тој случај. По искуствата од периодот на КОВИД, веќе беа воведени некои промени во главниот

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Закон за образование. Членот 48 од споменатиот закон дозволува учење на далечина во поединечни училишта. Предлогот треба да биде одобрен од основачот, во случај на Хрватска, округ, држава или приватен основач, а тој треба да добие одобрение од Министерството. За ИВЕТ во членот 53 се наведува дека организацијата на наставата во стручните училишта и практичното образование е пропишана од министерот и е придружена со правилникот. Правилникот не се однесува на никаков вид учење на режим на далечина, ниту пак постои друг документ кој би пропишал или обезбедувал информации за темата учење на режим на далечина во практичното образование. Во моментот, според законот, можно е да се има учење на далечина за теоретско образование, но постоечкиот правилник, кој го дефинира практичното образование, не дозволува учење на режим на далечина поради член 2 и член 5 кои наведуваат дека “Учесникот на практичниот дел од наставната програма може да работи само под професионално водство на наставник во институцијата, или ментор во работодавачот” и “ Практичниот дел од наставната програма се изучува во институцијата и/или на местото на работодавачот, во друга институција, во образовни групи или поединечно.”

За законски да може да се имплементираат и спроведат резултатите од проектот, треба да се направи промена во правилникот. Дури и со измените на правилникот, на училиштето што ги спроведува резултатите од проектот ќе му треба одобрение од министерството и нивниот основач. Правилникот треба да го изостави или промени членот 5 во кој се наведува потребата професионален наставник или ментор да биде присутен во живо. Исто така, една статија треба експлицитно да дозволи учење на режим на далечина бидејќи засега тоа може да се направи само во институцијата, а не дома. На некои други статии во правилникот, исто така, ќе им треба дополнување во однос на околината во која може да се направи практичната класа. Правилникот не прави разлика помеѓу различни програми и оттука не би било можно да се стави професијата “готвач” во неа. Бидејќи секој предлог треба да биде одобрен од министерството, секој предлог ќе биде разгледан поединечно од страна на министерството. Втората опција би била да се создаде нов правилник специјално за учење на режим на далечина. Во тој случај процесот ќе вклучува стручно мислење (АВЕТАЕ), предлог од министерството, јавно советување и гласање во парламентот. Во сегашната состојба на закони и документи во врска со СОО, постојниот правилник ќе понуди можност за спроведување на учење на режим на далечина.

Законот за образование на возрасни, кој исто така ја вклучува професијата “готвач”, наведува дека учењето во режим на далечина е достапно како начин за спроведување на часовите. Претходно, на институцијата која би сакала да го спроведе учењето во режим на далечина ќе и треба позитивно стручно мислење од АВЕТАЕ. Оттука, на овој закон не му е потребна промена за резултатите од проектот да бидат достапни за имплементација.

2.4. Преглед на патеки за препознавање на резултатите од практичната обука во режим на далечина

Проектот VET@HOME има за цел да обезбеди комплетна едукација на корисниците на резултатите од проектот. Обезбедува информации за теоретско образование, како и задачи и можности за спроведување на практично образование дома. Излезите на проектот лесно се движат и понудените податоци може да се менуваат и прилагодат за идните потреби. Во CROQF професијата “готвач” беше воведена поради потребата да се обезбеди стабилно и унифицирано образование во угостителскиот и туристичкиот сектор на кој исто така му недостасуваше образован персонал. Стандардот на квалификација за професијата “готвач” има 35 резултати од учењето

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

кои се задолжителни и 9 незадолжителни. Во тековните резултати на проектот, повеќето од темите одговараат на резултатите од учењето, а остатокот може лесно да се додаде во иднина за да биде целосно усогласен со квалификацијата “готвач”. Проектот ќе овозможи брз одговор на променливите околности во образованието за професијата “готвач” и исто така сценарија во кои часот во живо нема да биде возможен. Тековното креирање на наставната програма е дефинирано со методологијата на креирање наставни програми која ги структурира начините за стекнување резултати од учењето. Водени процес на учење, учење базирано на работа и независни студентски активности. Резултатите од проектот ги овозможуваат сите три начини за стекнување резултати од учењето. Особено самостојните студентски активности овозможуваат можност за практична работа од дома за студентите. Резултатите од проектот се компатибилни со тековната програма и наставна програма и може да се прилагодат во иднина, што е една од главните идеи за професијата “готвач” во националната професионална и квалификација стандарди.

3. Акционен план за спроведување на измените во законодавството (наставни програми/програми) во образованието за стручно образование и обука на возрасни (IVET и CVET).

Како што споменавме претходно, постојат две можности во процесот на промена на законодавството. Едниот е пократок и ја вклучува промената на постојниот правилник кој дефинира како се организира практичната класа. Бидејќи постапката вклучува само одобрение од министерот и неговата работна група, нема потреба да се обезбеди детална структура на постапката.

Другата опција вклучува дополнување на Законот за образование и воспитување и Законот за стручно образование и обука, што потоа ќе доведе до нов правилник направен специјално за целите на спроведување на учење на далечина

Активности	Одговорна институција	Очекуван период на имплементација	Очекуван исход
1. Предлог за промена на закон за VET	Секој може да предложи закон.	До 6 месеци	Прифатено/Неприфатено
2. Предлог закон за образование и развој	Секој може да предложи закон	До 6 месеци	Прифатено/Неприфатено
3. Добивање на експертско мислење	АВЕТАЕ за Законот за СОО и Законот за образование и Агенција за воспитување	1-2 месеци	Одговорните агенции му даваат на министерството стручно мислење за предлогот за промена на законите

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

	и образование за Законот за образование		
4. Одлука на Министерството за наука и образование	Министерство за образование и наука	1-2 месеци	Министерството продолжува со предлогот и го дава на владата која ги формулира измените и го предлага во парламентот
5. Гласање во парламентот	Парламент	1-2 месеци	Парламентот со мнозинство одлучува за предлогот
6. Промена/Дополнување на Законот	Влада и МОН	До 6 месеци	Промените се ставени на сила во споменатите закони.
7. Одлука за нов правилник	Влада	До 6 месеци	Предлог на нов правилник направен од министерот
8. Вклучување на нов правилник во Законот за образование	МОН	До 6 месеци	Во Законот за образование е дополнет нов правилник

4. Очекувано влијание на спроведените промени

Опција 1 „Предложените реформи/промени се одобрени“

- Позитивно влијание: Учењето на режимот на растојание е покриено со законодавството што значи дека е направена рамка за тоа како да се имплементира во почетниот кадар. Училиштата ќе имаат можност да поднесат за учење на далечина за некои или сите нивни програми.
- „Потенцијални ризици: Главниот ризик би бил во квалитетот на часовите поради недостаток на опрема и финансирање. Би било секое училиште поединечно за финансиска помош на учениците со потребната опрема. Исто така, квалитетот може да биде помал поради тоа што наставникот не е во позиција да ја набљудува работата на учениците, што дополнително му отежнува на наставникот да обезбеди корисни информации за повратни информации.
- Ефект врз административниот товар за поединци и правни лица: Секое училиште ќе треба да поднесе барање за извршување на учење на далечина и Министерството ќе треба да го испита барањето во кој процес ќе биде вклучен AVETAE.

Опција 2 „Предложените реформи/промени не добиваат поддршка и не се одобрени“

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

- Негативно влијание: Училиштата нема да можат да спроведуваат практични часови за учење на далечина.
- Корективни мерки: Министерството за наука и образование сè уште има можност да го одобри теоретскиот дел од учењето во режим на далечина за IVET. Исто така, наставната програма вклучува независни студентски активности кои овозможуваат дел од резултатите од проектот да се прават од дома. На овој начин, режимот за учење на далечина нема да има законодавна рамка што ќе влијае на квалитетот на класата.
- Можни решенија: Обезбедете им на засегнатите страни разработка на резултатите од проектот и можностите што ги нуди проектот во екстремни ситуации и за обесправените студенти

5. Потенцијал на апликацијата за пристап VET@HOME во земјата

Проектот VET@HOME се бори против тешкотиите со кои се соочуваат училиштата и обесправените ученици (најчесто кои имаат потешкотии во мобилноста). Во хрватскиот контекст, учењето во режим на далечина постигна пробив по пандемијата на COVID.

Беа создадени многу мерки и документи со главна цел да се поддржат училиштата, наставниците и учениците со тешкотиите што се случија поради пандемијата. Тие директно се однесуваат на класната организација и имплементација, а исто така државата обезбеди поддршка за да се осигура дека технолошките потреби се исполнети (пристап до интернет, онлајн платформи, таблети итн.). И покрај тоа што причината зошто беа направени овие дејства беше негативна, позитивното е исходот за понатамошни можности за учење во режим на далечина. Во законодавниот режим на далечина учењето беше вклучено како потенцијален начин за спроведување на часовите, но нема рамка и информации.

Од сега само Министерството за наука и образование е одговорно за одобрување на барањето за учење на далечина и барањата немаат формалност бидејќи секое училиште ќе поднесе барање засновано на сопствено решение. Ова е причината зошто создавањето на правилник би било чекор кон формализирање на учењето во режим на далечина што би било во согласност со другите релевантни документи за СОО, како што се наставните програми и Законот за стручно образование и обука.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

VI. Заклучоци

Европската транзиција кон дигитално образование и обука е видлива во сите земји како серија на национални реформи во стручно образование и обука за возрасни низ Европа во периодот по пандемијата. Ова доаѓа до доказ дека пристапот предложен во проектот VET@HOME е изводлив и добро темпиран сега, кога креаторите на политиката и одговорните органи се подготвени за промена кон модерно, но и модерно, флексибилно и учење-центрирано образование и обука.

Во континуирани напори за поддршка на флексибилните, инклузивни можности за учење, на 16 јуни 2022 година, советот на Европската унија (ЕУ) усвои **Препорака за европски пристап кон микро-акредитациите за доживотно учење и вработливост**. Целта на Препораката е да се поддржи развојот, имплементацијата и признавањето на микро-акредитациите низ институциите, бизнисите, секторите и границите. Со ова, напорите за закрепнување од пандемијата COVID-19 беа комбинирани со нови можности, дадени на ниво на ЕУ, за квалитетна настава и учење обезбедени на различни начини и поставки.

Како што е наведено во Препораката “Имаше повици системите за образование и обука да станат пофлексибилни и да најдат решенија за да обезбедат повеќе насочени кон учениците, достапно и инклузивно учење на поширок опсег на профили. **Неформалните даватели на образование и обука, исто така, се справуваат со оваа потреба преку обезбедување на нови и иновативни можности за усовршување.**” (стр.3).

Затоа, една од причините зад дизајнот на наставната програма VET@HOME во модулите (или малите курсеви) беше разбирањето дека одделните делови на VET@HOME обуката може да се дефинира како единици мерливи преку микро-акредитиви. Бидејќи микро-акредитациите се релативно нов пристап дискутиран на европско ниво што овозможува сертификација на резултатите од учењето од краткорочните искуства за учење (како што е краток курс или обука), тие исто така нудат флексибилен, насочен начин да им помогнат на луѓето да ги развијат знаењата, вештините и компетенциите што им се потребни за нивниот личен и професионален развој. Покрај тоа, неформалното образование и обука се исто така признати како ефективни алатки за ажурирање на квалификациите за потребите на пазарот на трудот.

Конечно, пристапот и мерките предложени во **Патоказот** се пренесуваат во други контексти и земји (покрај овие претставени во проектот VET@HOME) со соодветните прилагодувања, исто така, може да биде корисно за стручно образование и обука за другите професии во **ESCO 343 и 51 категории (како што се уметници, социјални работници, туристи, фризери, козметичари, домаќини, водичи итн.)**.

Реф. Број на проектот. 2020-1-BG01-KA226-VET-095185

Пилотирање на виртуелни практични обуки за кулинарски уметности VET - VET@HOME е кофинансиран од програмата Еразмус+ на Европската Унија.

Поддршката на Европската комисија за изработката на оваа публикација не претставува одобрување на содржината која ги одразува гледиштата само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.